

RŪPINTOJĒLIS

Nr. 22

1988 spalis

Marijos metai

TURINYS NR. 22

<i>Kard. Vincentas Sladkevičius</i> . D I Bažnyčios padėties ir uždavinių šiandienini permainų akivaizdoje.....	985
<i>A. Kalnėnas</i> [Antanas Patackas]. Žvelgiant ateit.....	989
MARIJOS GARBINIMAS LIETUVOJE	
Trak Dievo Motinos šventov.....	992
<i>O. Valienė</i> [Olga Kazlienė]. Meditacijos Marijos skausmo tema.....	994
<i>Vynmedžio Šakelė</i> . Šv. Motina prie Skausmo kryžiaus.....	999
[Kun. Romualdas Dulskis]. Gyvenimiškas Šv. Mergelės Marijos garbinimas	1000
KRIKŠTONIS ŠIUOLAIKINIAME PASAULYJE	
Vyskup. Sinodo pranešimas Dievo tautai. (Susirinkimo pildomai).....	1002
GYVENTI TIK JIMU	
<i>Kard. Alfredas Bengšas</i> . Apie dieviškąjį meilės doryb.....	1006
KRIKŠTONYS IŠUGDYTI TAUTIEIAI	
<i>Vladas Nasevičius</i> . Žiupsnis prisiminim iš kunigo Stanislovo Pupaleigio gyvenimo.....	1010
LIETUVI DORIN KULTŪRA	
<i>A. Kazimieraitis</i> [Aleksandras Žarskus] Rėta.....	1015
JAUNJŪKRYBA	
<i>G. Saulius</i> [Gintaras Plušiauskas]. Lietuva.....	1027
Statikos prakeikimas.....	1029
<i>Ses. Aistė</i> [Olga Kazlienė]. Bažnyčia.....	1030
<i>Virginija</i> [Virginija Juciūnaitė]. Quo vadis?.....	1030
Atriškite sparnus.....	1032
Credo.....	1032
BAŽNYČIA LIETUVOJE IR PASAULYJE	1033

TAU, ŽMONI IR TAUT MOTINA,
pavedame vis žmonij su jos vargais ir viltimis.
Suteik mums tikros išminties bei šviesos,
vesk laisv s ir teisingumo keliais.
Kreipk vis žmonij vienyb ir taik .
Padaryk, kad visi atrast Krist - Keli , Ties ir Gyvenim !
Pad k mums, Mergele Marija,
gyventi tik jimu ir pasiekti amžinojo gyvenimo laim .
O Geroji, o Malonioji, o Mieliausioji
Dievo ir m s Motina Marija! Amen.

(Popiežius Jonas Paulius II)

Kard. Vincentas Sladkevi ius

D L BAŽNY IOS PAD TIES IR UŽDAVINI ŠIANDIENINI PERMAIN AKIVAIZDOJE

Viltingos permamos ir skaud s p dsakai. Kelis dešimtme ius katalikai ir kit tik jim išpažin jai m s krašte buvo išstumti iš viešojo gyvenimo, apriboti bažny ios sienomis, šventoriaus bei kapini ribomis. Dabar vykstantys visuomen s gyvenimo pasikeitimai kvie ia bei ragina mus - hierarchij , kunigij , tikin iuosius - naujai pažvelgti savo viet šiandienin je Tautos istorijoje. Per kelis m nesius nukrito daug žodžio varžt , buvo atšaukta daugelis *tabu*. Pasirod , jog n ra tiesa, kad visuomen bemaž ištisai tapusi ateistiška ir kad krikš ioniškosios vertyb s jau nebereikalingos.

Per por pastar j met kai kurie žym s vairi kit tarybini taut kult ros darbuotojai, o per šiuos - ir m s šalies žym s k r jai garsiai prabilo apie religinio tik jimo reikšm tautos dvasiai, jos moralei. Jau yra viešai pripažinta, kad labai sužalojo m s tautos siel ne tik prievartin žem s kio kolektyvizacija, nepalanki urbanizacija, bet ir beatodairiška ateizacija. Sužalotos žmoni s šin s, kai jie tur jo kalb ti ne tai, k man , ir daryti ne tai, k sak ; kai tur jo niekinti, kas j t vams, o gal ir jiems patiems buvo šventa.

D kui Dievui, šviesaus proto asmenyb s suprato ir iš aukš iausi trib n ištara : *Šitaip toliau gyventi negalima! Nenorime!* Ir prasiverž srov , atidengdama daug netolimos praeities neteisymbi , klaid ir nusikaltim , reikalaujama bausm s už juos.

Kaip tai ži ri Bažny ia? Bažny ia nepropaguoja keršto, nors ir pripaž sta, jog negalima lengvai užmiršti nusikaltim žmoniškumui, nekalt žmoni laisvei ir gyvybei. Skatindama dvasin visuomen s atsinaujinim

bei apsišvarinim, Bažnyia labiausiai laukia, kad prabusts žin s. Bažnyia, tikintieji gerbs tuos žmones, kurie patys atsisakys garb s vard, ordin, privilegij, gaut už tarnavim nekalt žmoni naikinimo aparatui, o bausm, jeigu kam ji teks, priims kaip apšaly m.

Vargu ar buvo tikin i j tarp t žmoni, kurie organizavo ir vykd tr - mimus, pasirašin jo mirties ar ilgos nelaisv s nuosprendžius. Deja, buvo ir gal dar teb ra tikin i j - prig sdint, apgaut - g dingoje skundik, slap - t informatori armijoje, kuri talkino anom s baisyb ms ir dabar tebetalkina priespaudos aparatui. Šitokius tikin ius žmones, o ypa bažny i darbininkus, kuo rim iausiai sp jame: neapsigaudin kite, neteisinkite savo silpnadvasiškumo, atminkite skaudži atsakomyb Dievui! Jokia kaina neturi b ti per didel tam, kad galiausiai pasijustum te laisvi doros s žin s žmon s!

Šiuo metu nuolat minimi du praž tingi šalies naujausios istorijos tarp - sniai: diktatoriaus asmens kulto ir s stingio, arba stagnacijos. Kaip šie laikotarpiai paveik Bažny ios gyvenim ?

Diktatoriaus asmens kulto laikais Bažnyia kent jo. Buvo suimta ir kalinta kas tre ias Lietuvos kunigas ir keturi iš penki vyskup. (Vysk. Vincentas Borisevi ius sušaudytas, arkivysk. Me islovas Reiny s mir kal jime.) kalinta ir išstremta daugyb katalikišk organizacij veik j, krikš ioniškosios kult ros darbinink, daug uoli tikin i j; uždaryta visa katalikiška spauda, mokyklos, organizacijos, brolijos, išvaikyti vienuolynai, uždaryta nemažai bažny i ir 3 kunig seminarijos, konfiskuotos vienuolyn ir seminarij bibliotekos. Bažnyia skaudžiai kent jo, bet ji liko anuo metu vienintel visoje šalyje institucija, negarbinusi diktatoriaus.

Per atosl g po diktatoriaus mirties daug gyv likusi nukent jusi j gr žo T vyn, bet nebuvo atkurta nei religin spauda, nei mokyklos, nei draugijos; net buvo v l uždaryta bažny i, sistemingai naikinami pakeli kryžiai ir kopyt l s. Sustiprinta kova su tik jimu spaudoje ir mokyklose, antireliginis spaudimas inteligentams, tarnautojams; grasinimais nuo al - tori nuvaromi vaikai ir jaunimas, o tam pasipriešin s Vilniaus vyskupas Julijonas Steponavi ius išstremtas Žagar ir ligi šiolei negr žintas eiti savo pareig .

Stagnacijos laikais buvo labai stengiamasi ir Bažnyiai primesti sustingim. Per vadinam j dvasinink registracij ir kitus kanalus ateistai valdininkai nuosekliai r pinosi, kad miest bažnyias ir kitas svarbes - nes bažnytines vietas patekt kuo daugiau toki kunig, kurie sutiks b ti tyl s ir nejudr s siel darbe, kurie tegu ir atliks remontus, palaikys šva - rias ir spindin ias bažny i sienas, bet nesigrums už žmoni sielas. Trys kunigai buvo nubausti laisv s atmimu už vaik katekizavim, kiti trys - už tai, kad „per anksti“ prad jo viešumo er .

Stagnacija per ketvirt amžiaus suleido labai galias šaknis ir šiuo metu s jungin Religij reikal taryba ir kai kurie jos atstovai m s šalyje sunkiai persiorientuoja dialog su Bažnyia, tebenori diktuoti ir

administruoti; aukšti pareigai tebeperša stagnacijos kandidatus atsakingas vietas. Antra vertus, net ir dabar, žaujant gaiviems atsinaujinimo v jams kult ros ir informacijos srityse, daugelis Bažny ios darbinink teba kupini baim s, netiki persitvarkymo rimtumu, tod l nesiryžta tarti dr sesnio žodžio, nem gina gr žti išpl štas pozicijas.

Aktual s dvasinink ir tikin i j uždaviniai. Istorija rodo, kad Bažny ia geba išgyventi esant vairiausioms ekonomin ms ir valstybin ms sistemoms. Bažny ia ta iau negali taikstyti su neteisingais jos veiklos varžymais, su žmogaus teisi pažeidimais. Istorija rodo, kad niekam ir niekad laisv neb na dovanojama, bet palankioms aplinkyb ms susiklosius žmon s ir visuomen turi patys imti elgtis kaip laisvi. Tod l šiandien mes nebegalime ilgiau laukti: treji metai žadam ir vis atidedam nauj statymini akt religijos ir Bažny ios klausimu - lig šiol juk joki projekt neparodyta! Atsakingiausios instancijos jau pareišk , kad ligšioliniai nuostatai yra atgyven , ir mes juos tokiais laikysime. Tod l:

1. Vyskup konferencija, vyskupai bei vyskupij valdytojai ir Kunig seminarijos vadovai nuo šiol reguliariai informuos Religij tarybos galiotin apie savo sprendimus, dvasinink paskyrimus, kandidat pri mim seminarij , bet nelauks jo išankstinio sutikimo. Kadangi tarybin Vyriausyb yra panaikinusi Lietuvos Respublikos konkordat su Apaštal Sostu ir deklaravusi nesikišim Bažny ios kanonin veikl , tai RRT galiotinio staigos, rajon valdžios ir kit organ ši dalyk administravimas neturi jokio juridinio pagrindo ir privalo liautis. Tik šitaip bus žengtas bažnytin je srityje žingsnis teisin s valstyb s suk rim , kuriuo sielojasi neseniai vyk s reikšmingas forumas.

2. Kunigai, klebonai ir vikarai (bei jiems talkinantys kiti kunigai) viešai vykdys vaik katekizacij ir jaunimo religin švietim bažnytin se patalpose, kaip yra buv 1945-1947 metais. Kunigai klebonai mokslo met pradžios ir pabaigos, žiemos ir pavasario atostog metu, didži j šven i ir panašiomis progomis rengs pamaldas besimokan iam jaunimui, iš anksto tinkamai paskelb . Nors mokykla atskirta nuo Bažny ios, bet tikintieji moksleiviai bei studentai jokiais statymais n ra nuo jos atskirti, ir Bažny ia turi pareig vykdyti j sielovad (žr. CIC, can. 773-780). Rekomenduojama katekizacijai panaudoti šiuolaikines audiovizualines priemones, rengti talkininkus iš pasaulie i (can. 779, 776).

3. Hierarchija, dvasininkija ir tikintieji nepaliaus reikalauti, kad b t sugr žinta tikintiesiems Lietuvos krikš ionijos lopšys - Vilniaus Katedra ir nutrauktas visiems brangios Vilniaus Šv. Kazimiero šventov s profanavimas; kad grei iau b t atkurta ir sugr žinta Klaip dos bažny ia; kad b t duodami leidimai statyti naujas bažny ias ten, kur hierarchijos sprendimu tikintiesiems j reikia: naujuose miestuose ir naujuose didesni miest rajonuose. Bažny ias tikintieji statys savo aukomis, valstyb s biudžeto neapsunkins.

4. Nepaliausime klibin vis atsaking instancij gr žinti laisv religinei spaudai. Tegul bus mums kasmet skiriamas pakankamas popieriaus kiekis, atsižvelgiant tikin i j naš liaudies kyje, o toliau mes patys - hierarchija ir tikintieji - spr sime, kokiems leidiniams, kokiomis proporcijomis j suvartoti. Prieš 40 met nusavinusi šimtus bažnytini pastat ir keliolika spaustuvi , valstyb tegul nesijaus daranti dovan , o tik atitaisanti didel skriaud , kai duos patalpas bažnytinei leidybai ir poligrafijai, vyskupij bibliotekoms, bažnytiniam muziejui, katalik informacijos centrai, tikin i j klubams ir pan.

5. Veikian i j bažny i klebonai sugr žins normal skambinim varpais. Kunigai viešai lyd s mirusiuosius su religiniais ženklais tose vietov se, kur nedraudžiamas p s i j eismas gatv s grindiniu.

6. Tikintieji pasaulie iai tebus pasireng panaudodami kooperacines formas, steigdami neformalias grupes ir individualiai imtis seneli , invalid , našlai i , ligoni ir kit nelaiming j globos, tikin i j šeim vaik ir jaunimo laisvalaikio su maldingomis išvykomis ir blaivi vakaroni organizavimo, malding bei pažintini kelioni rengimo ir pan. Pritardami Vyriausyb s vedamai blaivinimo akcijai, raginame kunigus rodyti tikro blaivumo pavyzd , rengti parapijose blaivyb s dienas ir savaites, vyskupo Motiejaus Valan iaus pavyzdžiu kurti bažnytines blaivyb s brolijas. Tikin uosius kvie iame visokeriopai prie šio gyvybiškai svarbaus reikalo prisid ti.

Raginame tikin uosius pasaulie ius pagal Vatikano 11 Susirinkimo nutarimus (*Dogmin konstitucija apie Bažny i* , 36-37 str., Nut., 58-61) jiems prieinamais b dais paremti visuomen s atsinaujinimo bei demokratizavimo pastangas ir atitinkamuose s j džiuose atstovauti katalik reikalams, kurie ia išvardyti ir kurie dar iškilis. Jeigu pasirodys, kad atsinaujinimo s j džiuose dalyvaujantiems pasaulie iams reikia konsultant teolog ar kanonist , juos parinks Vyskup konferencija.

1940 ir 1948 metais vienu ypu ir be saiko daug atimta iš Bažny ios. B t teisinga laukti, kad šiais persitvarkymo metais daug kas bus iš karto gr žinta. Vis d lto mes, hierarchija, ketiname b ti kantr s ir savo tikinuosius raginame b ti kantrius, nereikalauti visko išsyk, vengti priešiš-kumo nuotaik ir neapgalvot veiksma . Neuzmirština ta iau, kad tikin-ioji visuomen gal s b ti kantri tik matydama daromus vien po kito konkre ius žingsnius.

P.S. Jau pernai savo pamoksle Krikšto jubiliejaus dienai vyskupai yra pareišk (žr. k k ž - 88, p. 79):

Mes broliška d kojame visiems, kurie palank s Bažny iai, - visiems, kurie d l vidini ar išorini kli i jau iasi negal praktikuoti vis sakrament , bet brangina Evangelijos vertybes, palaiko krikš ionišk dvasi elgesiu, žodžiu, k ryba, visiems, kurie savo aplinkoje remia, globoja pavieni tikin i j ir visos Bažny ios pastangas.

Prie ši žodži pridursime didel pad k visiems m s tautos kult ros darbininkams, kurie, teisingumo jausmo skatinami, vis garsiau kelia bals už krikš ioniškas moralines bei kult rines vertybes, prieš j niekinim ir tikin i j diskriminavim .

1988 m. liepa

(Viešas pareiškimas, kardinolo Vincento Sladkevi iaus skaitytas Kauno kunig semi-narijoje 1988 08 03 vykusiame simpoziume kunigams. Dalyvavo apie 250 kunig)

A. Kaln nas [Antanas Patackas]

ŽVELGIANT ATEIT

Pradžioje buvo Žodis (Jn 1, 1)

Prieš 77 metus, kai Rusijoje mokslus einan ios inteligentijos dauguma nusisukusi nuo savo t v tik jimo garbino svetimus dievus ir, skelbdama liberalizm bei ateizm , silpnino Lietuvos žmoni tik jim , kartu silpnindama ir lietuvi kov su rusifikacija, su car politikos pastangomis nutautinti ir surusinti Lietuv , Maskvos universiteto teisi fakulteto IV kURSO studentui Pranui Dovydai iui kilo id ja leisti katalikišk laikrašt . Pradžioje prie Kaune leidžiamo Aleksandro Dambrausko (Adomo Jakšto) žurnalo „Draugija“ kaip priedas prad jo eiti laikraštis „Ateitis“. „Ateities“ atsakomasis redaktorius buvo A. Dambrauskas-Jakštas, o faktiškasis - Pranas Dovydaitis (taip buvo iki 1911-1912 m., nuo 1913 m. „Ateitis“ prad jo eiti skyrium kaip m nesinis laikraštis).

„Ateities“ tikslus ir krypt Pr. Dovydaitis išd st pirmame numeryje, straipsnyje „Trys pamatiniai klausimai“. Jis išreišk tokias mintis:

Matome žmogaus tragedij be Dievo, bedvas s kult ros gr sm . <...> Nenor damas nusilenkti prieš Diev , žmogus „visas susik prino“ prieš susikurtus stabus, „mados kvailybes ir laiko prietarus“. <...> Kadangi tikr laisv gali suteikti tik tiesa, „iš dvasiško ir doriško pu vimo balos“ žmonij gali išgelb ti tik jos atsinaujinimas Kristuje. Pasilik Kristaus Bažny ioje, mes prieš vis pasaul ištariame: „ Visk atnaujinti Kristuje, tai daugiau negu teoriškai skelbti Krist , rodant Jo istoriškum ir dieviškum “. Teorijoje galima daug gin yti ir prie nieko neprieiti. Reikia padaryti Dievo ties savo gyvenimo faktu. Kai bus galima su apaštalu tarti, jog ne aš gyvenu, bet manyje gyvena Kristus, tada ir mes patys sau neprieštarausime, ir prieš m s Krist netur s j gos jokie argumentai. (Cit. iš J. Girnias veikalo Pranas Dovydaitis. ikaga. 1975, p. 354).

Tuo laiku, kai pasirod „Ateitis“, Lietuvos mokslus einantis jaunimas vaik si vairi negerovi , moralinio pakrikimo. Buvo paplit s alkoholizmas, r kymas, kortavimas, atiduodama duokl erotikai, madoms, flirtui. Ta iau tenka pripažinti fakt , jog anuomet moraliai nesužaloto jaunimo, nuoširdžiai praktikuojan io religij , buvo žymiai daugiau negu dabar.

Priežastis ta, kad car laikais valstyb pripažino religijos vert visuomen s gyvenime, nors ir varž Katalik Bažny i bei palaik sta iatikyb . Dabar gyvename kitokiomis, li dnesn mis s lygomis: oficiali valstyb s religija yra ateizmas, kuris prievarta skiepijamas jaunimui.

Apie „Ateit“ susib r s jaunimas m vadintis *ateitininkais*. Jis ryžosi *visa atnaujinti Kristuje, tarnauti Dievui ir T vynei*. Tautinis krikš ioniš-kasis s j dis lietuvi tautoje buvo seniausias ir nat raliausias, atsir m s tautos kamien - liaud . Prieš gimstant ateitininkams, ta krikš ioniškoji tautin veikla jau tur jo kult rin s pažangos ir socialin s veiklos program . Tos programos k r jai buvo kunigai Aleksandras Dambrauskas-Adomas Jakštas ir Jurgis Matulaitis-Matulevi ius. A. Dambrauskas-Jakštas kult ri nei pažangai parinko baz , kur derint si religija, filosofija ir mokslai. Jurgis Matulaitis (1987 m. paskelbtas palaimintuoju) at jo su š kiu: *Organizuotis ne kuriam kitam tikslui, o atnaujinti Kristuje visus visuomen s darbus. Visa atnaujinti Kristuje! (Ateitinink keliu. 1977, p. 30).*

Reikia pabr žti, kad krikš ioniškas pirm j ateitinink nusiteikimas anaip tol nesmelk j lietuviško ryžto, tautinio nusistatymo. Jie buvo pasiryž iškovoti lietuvi tautai jai priklausomas teises. Š savo nusistatym ateitininkai rod : kilus kovoms d l laisv s, daug j žuvo kovose d l Lietuvos nepriklausomyb s.

Nuo 1911 m. ateitinink vyriausi vadovyb sudar Maskvos studentai su Pranu Dovydai iu priešaky. Ateitininkai - tai pasaulietinis s j dis. Apsisprend už religij , ateitininkai nepasidar sodalicin draugija, kaip ne vienas s j dis Vakaruose, ir tai buvo nauja. Pradžioje ateitinink vadovyb buvo Maskvoje. O Lietuvoje ateitinink centras buvo Kaune, kur moksleivius ateitininkus organizavo Kazys Bizauskas (1892-1941) ir kiti. Ateitinink kuopel s sik r Marijampol je ir kituose Lietuvos miestuose. Veikta slaptai, nes caro valdžia neleido veikti jaunimo organizacijoms. Slaptumui išlaikyti susirinkimai buvo daromi nedidel mis kuopel mis, po 8-12 žmoni . Moksleiviai dažniausiai rinkdavosi pas mokykl kapelionus. Organizuojantis ateitininkams, iškilo reikalas mergait ms veikti atskirai. 1912 03 31 vyko pirmas mergai i ateitininki pasitarimas.

Kokius tautinius bei religinius uždavinius ateitininkai sau k l ir kokius dabar ateitininkai prival t sau kelti nauj laik ir nauj s lyg akivaizdoje? - Ateitininkai domisi savo tautos istorija, siekiais ir likimu, nes istorija yra geriausia tautos mokytoja. *Išbl sinti jaunosios kartos istorin s mon , tolygu išrauti j iš savo tautos*. Tod l visu uolumu buvo stengiamasi lietuvi tautos istorij klastoti. (Dabar, esant persitvarkymui, prabilo Lietuvos istorikai, rašytojai, reikalaudami, kad lietuvi tautos istorija b t teisingai rašoma ir mokyklose neiškreiptai d stoma.)

Kalba yra viena didžiausi tautos, ypa lietuvi tautos vertybi . J m s prot viai išsaugojo sunkiausiai negand ir priespaud metais. Be to, ir šiais laikais t v kalba yra lemiama lietuvi žym . Su kalbos

praradimu lietuvis praranda ir lietuvišk savimon , atitrksta nuo savo tautos. Ir šiais laikais, norint bti lietuviu, reikia gerai mokti savo protvi kalb ir vartoti kasdieniniame gyvenime. *Be lietuvi kalbos nebus ir lietuvi tautos*, - taip dabar susumuojama kalbos reikšm lietuvi tautyb s išlaikymui.

Nepriklausomoje Lietuvoje ateitininkai veik viešai, nors moksleivi ateitinink nuo 1930 m. veikla buvo uždrausta. Dar jie veik vokie i okupacijos metais (1941-1944). Nuo 1944 m. ateitininkams veikti Lietuvoje s lyg nebebuvo. Nuo tada jie savo veikl perk l laisv j pasaul ir dabar veikia JAV Kanadoje, Australijoje ir kitur.

K Lietuvai dav ateitininkai? - Pirmieji ateitininkai buvo: *Pranas Dovydaitis*, s j džio k r jas, 1941 m. deportuotas Sibir ir ten žuv s; *Aleksandras Stulginskis* (1885-1969), Lietuvos respublikos prezidentas 1920-1926 m.; vysk. *Me islovas Reinys* (1884-1953), mir s Vladimiro kal jime; *kun. Pranas Kuraitis* (1883-1964), filosofas, ilgametis ateitinink dvasios vadas; *kun. Mykolas Krupavi ius* (1885-1970), žem s kio ministras 1923-1926 m., vyk d s Lietuvoje žem s reform ; *Stasys Šalkauskis* (1886-1941), filosofas, ateitinink ideologas, 1939-1940 m. Kauno universiteto rektorius.

Be to, ateitininkai dav Lietuvai filosofus Antan Macein , Juoz Girni , mokslininkus prof. Kaz Pakšt (1930-1940 m. *Ateitinink federacijos* vadas), prof. Zenon Ivinsk ir kt. Ateitininkai dav Lietuvai kardinol Vincent Sladkevi i . Ateitininkai dav nemažai rašytoj ir poet , iš j min tini: Bernardas Brazdžionis, Kazys Brad nas, Antanas Vai ulaitis, Juozas Grušas, Salom ja N ris (1924-1927 m. „Ateities“ redakcijos nar , v liau nuo ateitinink nuklydusi) ir kt.

Kankiniais mir ateitininkai: *Stasys Tilinskas* (g. 1920 m.) moksleivi ateitinink s jungos pirmininkas 1940-1941 m., 1941 m. suimtas ir birželio m n. sušaudytas prie Minsko; *Harminegildas Žvirgždinas*, Telši moksleivi ateitinink pirmininkas, žymus sportininkas, 1941 m. birželio m n. nukankintas Raini miškelyje, (jo testamentiniai žodžiai: *Tos id jos miršta, d l kuri niekas nemiršta.*)

Šventumo gars iš ateitinink paliko inžinierius *Antanas Šapalas* (g. 1911 m.) moksleivi ateitinink s jungos pirmininkas 1941-1943 m., mir s Štuthofo koncentracijos lageryje slaugydamas ligonius, sergan ius d m t ja šiltine, ir pats ja užsikr t s; *kun. Alfonsas Lipni nas*, taip pat mir s netoli Štuthofo 1945 m. kovo 18 d.

Laisv s kovose 1951 m. žuvo partizanas *Juozas Lukša* (g. 1920 m.), paraš s atsiminimus iš partizan kov ; žurnalistas *Julijonas B t nas* (g. 1913 m.), žuv s 1951 m. Kazl R dos miškuose; studentas *Bronius Krivickas* (žuvimo metai nežinomi). Tai toli gražu ne visi ia išvardyti ateitininkai ar ateitinink s, mir kankiniais Lietuvoje, Baltarusijoje ar tolimame Sibire.

Iš moter „Ateities“ organizacija dav Lietuvai pedagogi , visuomen s veik j , žurnalis i , rašytoj , mokslininki . Iš j min tina dr. *Ona Narušyt*

(pedagog), dr. *Karvelien -Bakšyt* (visuomenininkė), *Ona Baleckien -Gaigalait* (žurnalist), dr. *Agota Šidlauskait* (mokslinink), *Kotryna Grigaityt* (poet) ir kt.

Dabar pas mus veikia eucharistininkai (*Eucharistijos bi iuliai*). Tad kas nors gali paklausti: kam reikalingi ateitininkai? Atsakymo esm tur t b ti ta, kad dabartiniam lietuvi jaunimui reikia sujungti abu pradus - religin ir tautin: *reikia myl ti Diev labiau už visk , kiekvien žmog - kaip save, o T vyn - labiau už save*. Ir ateitininkai, ir eucharistininkai yra pasiryž *visk atnaujinti Kristuje*. Jei eucharistininkai prie šio pasiryžimo dar pastudijuos lietuvi tautos istorij , dom sis dabartin mis Lietuvos problemomis, tai jie bus ir lietuviai patriotai - ateitininkai. Ateitinink s j dis tur t apimti vyresni j klasi moksleivius ir studentus, ateitininkais *senjorais* gali b ti mokslus baigusieji.

Po dideli žiemos speig , kai apmirusi žem pradeda šildyti art janios saul s spinduliai, nutirpsta ledai, atgyja žem , pradeda rodytis pirmieji gyvyb s ženklai, sužaliuoja gamta, pražysta g l s. Taip ir m s tautos dvasin gyvyb pradeda atsigauti, pradedame atsibusti, gydyti dvasin s priespaudos padarytas žaizdas, gyventi visavert gyvenim .

Ateit regim T vyn s laiming ,

Švie ia mums kryžius ant m s v liavos.

Stokime dr siai kov garbing ,

Dirbkim, kovokim d l Lietuvos! (Iš Ateitinink himno)

MARIJOS GARBINIMAS LIETUVOJE

TRAK DIEVO MOTINOS ŠVENTOV

1409 m. Vytautas Didysis savo t višk je Trakuose pastatydino Šv . Mergel s Marijos Apsilankymo bažny i , kuri išgars jo stebuklingu Marijos paveikslu, kaip tradicija sako, padovanotu paties Vytauto. Š paveiksl Vytautas buvo gav s dovan iš Bizantijos imperatoriaus Manuelio II Paleologo (1391-1425) savo krikšto proga. Manoma, kad tai yra tas pats paveikslas, kur Bizantijos imperatorius Jonas Komnenas (1118-1143), nugal j s persus bei hunus ir savo pergales priskyr s Marijos užtarimui, gr ždamas Konstantinopol , iškilmingai vež s miest ant sidabrinio triumfo vežimo, traukiamo keturi balt žirg .

Trak bažny ioje paveikslas tuoj m s gars ti stebuklais. Vos 40 met pralinkus, paveikslas jau buvo gausiai apkabin tas votais, paliktais d - king žmoni už gautas malones. Stebukl garsas pla iai plito ne tik Lietuvos, bet ir gud , ukrainie i ir pr s žem se. Iš tolim viet prad jo keliauti maldinink b riai Trakus, ieškodami sielai ir k nui sveikatos. O kai krašt ištikdavo didel s nelaim s - karai, badas, maras - vis akys nukrypdavo Trakus, imdavo šauktis Dievo Motinos užtarimo, maldauti

atitolinti nelaimės. Taip Dievo Motina imta laikyti ypatinga Lietuvos Globėja ir Užtaria. Kai vyko karas su Maskva dėl Smolensko, 1611-04-12 Trakus atvyko karalienė Konstancija, lydima į žuiką Skargos, prašyti Marijos globos karaliui Zigmantui Vazai ir išmesti su karaliaus žygiu. Ir tikrai, Smolenskas, kur kariuomenė laikė apgulusi dvejus metus, po trijų mėnesių buvo paimtas.

Kai 1603 m. Lietuvoje siautė maras, o paskui dėl lietuvių mirtinųjų, Vilniaus vyskupas Benediktas Vainius (1556-1615) surengė iškilmingą procesiją iš Vilniaus Trakus prašyti Dievo Motinos pagalbos. Pats vyskupas atgailos ir nusizeminimo ženklą įdėjo. Po to greitai baigėsi lietuviams, išnyko maras. Nuo tada iš Vilniaus Trakus prasidėjo kasmetinė procesijos tradicija Dievo Motinai už malones. Procesijas rengdavo Vilniaus akademijos studentai su profesoriais, brolijos ir net atskiros bažnyčios su tikinčiais.

Kare su Maskva 1655 m. maskoliai užėmė Vilnių, Kauną ir Gardiną. Jie miestuose viską plėšė ir naikino. Neaplenkė Trakų: bažnyčia buvo sudeginta, tačiau stebuklingasis paveikslas buvo paslėptas ir nepateko į rankas. Kai 1661 m. maskoliai buvo iš Lietuvos išvaryti, Vilniaus vyskupas Aleksandras Sapiega liepė paveikslą pargabenti Vilniaus katedrą ir pakabinti Šv. Kazimiero koplyčioje. Iškilmingomis pamaldomis ir procesijomis su šiuo paveikslu buvo einama kitas Vilniaus bažnyčias ir prašoma Marijos užtarimo bei pagalbos Lietuvai, saugoti ją nuo karo ir maro nelaimių. Tačiau Trakų klebonas Judickis vis rėpė, kad paveikslas greičiau būtų grąžintas Trakus. Tai buvo padaryta 1667-09-08 su labai iškilminga procesija. Procesijoje iš Vilniaus Trakus vyko 4 vyskupai: Vilniaus - Aleksandras Sapiega, Smolensko - Kazimieras Pacas, Gudijos - Mikalojus Slupskis ir Vilniaus koadjutorius Gotardas Jonas Tyzenhauzas.

Taip plintant garsai apie patiriamas malones ir žmonių pamaldumui vis didėjant, Vilniaus vyskupas Bžostovskis kreipėsi Šventųjų Sostį prašydamas, kad Trakų Dievo Motinos paveikslas būtų apvainikuotas Vatikano kapitulos vainiku, nors tuo metu paveikslas jau buvo papuoštas vainikais. Beje, reikia paminėti, kad Trakų bažnyčios išde kaip istorinį brangenybę buvo saugomas brangus, pusketvirto svoro sveriantis gryno aukso, brangakmeniais išpuoštas vainikas, Vytauto padovanotas Dievo Motinai. (Matyt, jis buvo nuimtas, kai reikėjo paveikslą pti nuo siveržusių prieš.)

Vyskupo prašymą Šventajam Sostui parėmė Lietuvos-Lenkijos protektorius kard. Albanis ir Vilniaus įžuikis Savickis. Dar prisidėjo ir ta aplinkybė, kad tuomet Romoje buvo apie 40 asmenų iš Lietuvos, kurie prisiekė paliudijo, kad Trakuose žmonės tikrai patiria stebuklingas malones ir kad prie to paveikslo procesijos vyksta iš visos Lietuvos. Vainikus, pagamintus iš aukso, kur suaukojo Lietuvos didikams, iš Romos parvežė minėtas įžuikis Savickis.

Vainikavimo iškilmingumas tęsėsi ištisais aštuonias dienas (1718-09-04-12). Kasdien atvykdavo didžiausios minios žmonių. Nuo ankstauro ryto iki

v laus vakaro per 100 kunig nuolat klaus išpažini. Vienuoliai katekizavo ketinančius priimti Sutvirtinimo sakramentą, kuris buvo suteiktas per 10 000 žmonių. Kasdien nuo 3 iki 13 val. prie vis altorių be pertraukos buvo laikomos šv. Mišios. Dievo Motinos vainikavimo iškilmingas sutraukimas Trakus iki tol niekur nematytas žmonėminias, atvykusias daugiausia organizuotai. Ypač didelį procesijos atvyko iš Kauno ir Merkinės.

Ir vėlesniais laikais Dievo Motinos paveikslas neturėjo ramybės. Pirmojo pasaulinio karo metu Trakų klebonas Maliukevičius paveikslą išvežė miškuose esant Žagarinės kaimui. Klebonas ir to kaimo žmonės prašė miško sargą priimti savo namus stebuklingą paveikslą. Sargas, užuot priėmęs paveikslą namus, pasiūlytų jį tvartą. Tada kininkas Grauskas paveikslui užleido savo gražiausią ir erdviausią kambarį. Čia prie paveikslo buvo laikomos šv. Mišios, jas susirinkdavo daugybė apylinkės žmonių. Karo frontui priėjus, paveikslas buvo pergabentas Vilniaus katedrui, o po metų rugsėjo 8 d. vėl grįžtas Trakus. (Lidnas buvo Žagarinės miško sargo, siūliusio paveikslui tvartą, likimas: plėšikai jį miške nužudė, o užpuolę namus nužudė žmones ir kelis vaikus, namų padegė. Išliko gyvi tik tie vaikai, kurie buvo pasiūlyti tvarte.)

Pamaldumas Dievo Motinai tapo ne vien privačiu žmonių reikalas: kai kraštą ištikdavo didesnis nelaimės, Šv. Dievo Motinos pagalbos šaukdavosi visa tauta, vadovaujama dvasininkijos. Nors oficialiai to niekam nepaskelbus, Trakų Dievo Motina tapo *Lietuvos Globėja*. Tik vėliau, pagarsėjus Vilniaus Aušros Vartų paveikslui, Trakai buvo lyg ir primiršti, nors prie paveikslo sukabinti votai liudija, jog Šv. Marija ir vėlesniais laikais nenustojo dalijusi savo Skaus maloni ne tik paprastiems žmonėms, bet ir istorijos veikėjams.

Paveikslas niekada nebuvo atidžiau tyrinėtas, nei galutinai atnaujintas. Vieni sako, kad jis pieštas ant kipariso medžio lentos, kiti - kad ant skardos.

(Iš kn.: [Ada Urbonaitė], *Stebuklingos Marijos šventovės Lietuvoje*.

[Kaunas. Savilaida], 1988. 103 p.)

O. Valienė [Olga Kazlienė]

MEDITACIJOS MARIJOS SKAUSMŲ TEMA

Kas mena Kristaus kančią, tas prisimins ir Motinos skausmus. Kaip apmąstant Kristaus kančią mūsų tikslas nuraikyti Jo skausmus (tai ir ne manoma), o tik suprasti ir daktoti už Dievo meilėmums (tuomet mes pasiryžtame gyventi Kristui, sekdami Juo, kad Jis savo dievišką šviesą patulintų ir išgražintų mus), taip ir apmąstydami Marijos, Motinos Mergelės skausmus, stengiamės suprasti Jos dieviškas dorybes, kurios padarė Mariją tobuliausią Dievo valios vykdytoją.

Jau laikas, jau laikas -
o šito laiko tik minut -
po to juk Amžinyb -
arba mirtis ledin .

Iš ties mums jau laikas dvasiškai br sti ir tobul ti, kas su Dievo pagalba visiškai manoma tam, kad eitume Dievo džiaugsm - Amžinyb . O mes turime toki vilt , nes esame gyvi pa iu Dievu. Šitai gyvai pajuntame, kai meldžiam s. Kas yra malda? Tai žmogaus sielos pastangos pažinti save ir savo viet paslaptingoje Dievo k ryboje, malda - tai dvasios atsiv rimas g riui ir pastangos suprasti ir tobulai vykdyti Dievo vali . Malda mus stiprina nugalint visok blog gyvenime, nes ji padeda mums sukoncentruoti proto ir jausm galias, siekti užsibr žt tiksl . O tokia maldingumo praktika, kaip Kryžiaus kelio jimas ir Marijos skausm apm stymas, žmogaus protui yra didžiausios Išminties pamokos.

Tad koki naud mums teikia švent Asmen gyvenimo vyki apm stymas? M stydami apie J z ir Marij , net patys to nejausdami, mes prisilie iame prie Amžinyb s, t. y. stengiam s pasiekti Amžinyb , sijungti j . J zus - Dievo S nus - yra amžinas savyje ir amžinas k riniuose, tobulai vykdan iuose Jo vali . Pirmiausia ia mes prisimename Šv . Mergel Marij . Ir nuostabi paslaptis slypi žmogaus pastangose priart ti prie Amžinyb s su Marija sekant J zumi Kristumi. Tai, k žmonija savo išsigelb jimui gavo dovanai, d l begalin s Dievo meil s ir gailestingumo per Kristaus auk , Marija nusipeln savo gyvenimu. Marijos asmenyje žmonija v l atsigr ž veidu Diev , tik dama savo išsigelb jimu. Marijai pirmajai iš vis žmoni užgim toji išsigelb jimo viltis. Ta viltis buvo joje dar prieš pasirodant angelui - *Sveika, Marija, Viešpats su Tavimi...*

Skais iausia ir tyriausia Mergel , nuo pat žmonijos pradžios kupina dievišk dorybi - tik jimo, vilties ir meil s - buvo apvainikuota švent ja Motinyste, kad j tobulai iškent t tik jime, viltyje ir meil je. Marija savo gyvenimu tarsi pastat gyv paminkl Dievui, nes Marija tobuliausiai iš vis Dievo k rini vykd Jo vali . Geriausiai tai suprasime, apm stydami Šv . Mergel s - Motinos skausmus. Be to, apm stydami Marijos skausmus, mes visada kartu galvojame ir apie Krist , Marijos S n . Šitai mus daro artimesnius Dievui, nes mes taip pat esame t vai, s n s ir dukterys savo motin , ken iantys vairius gyvenimo nemalonumus ir matantys savo ir viso pasaulio sugedim . Tik Marijos skausmas didesnis už bet kurio kito žmogaus skausm , nes Ji buvo visai be kalt s ir kupina dorybi . Kod l nekalto žmogaus skausmas didesnis? Tod l, kad blogis yra už jo s mon s rib . Marijos siela buvo tyresn už šaltinio vanden , nes Ji buvo tobuliausias Dievo k rinys, tokia buvo Jos prigimtis - Marija buvo malon s pilnoji. Dievo malon je b ti nereiškia, kad esi ar b si iškeltas iš vis nemalonum ar kent jim . B ti Dievo malon je - tai b ti Dievo valioje ir tobulai j vykdyti. O Marija *pilnoji malon s* - pilnoji dorybi ir tod l

neabejotinai tvirtai vykdžiusi Dievo vali, supratusi ir laisva valia pripažinusi savo gyvenimo pašaukim Dievo valios vykdymui. Mergel Motina - pirmas žem je žmogus, visiškai suprat s ir vykd s savo žmogišk pareig .

Tegul b na garbinamas Dievas, kad buvo šitokia Mergel ! Tegul b na garbinamas, kad Ji yra su mumis visados! Tai Žvaigžd , kuri stiebiasi visos žem s mergel s ir motinos.

Apm stydami Šv . Mergel s sielos skausmus, palikime visas savo mintis, atsipl škime valand lei nuo buitini reikal . Pab kime tik su Marija. Pakilkime ligi Jos skausmo ir pasistenkime J suprasti, suprasti Jos tvirtyb , kuri galima tik tobulai pasitikint Dievu. Klasikin maldingumo praktika žymi septynis Šv . M. Marijos skausmus. O kiek išbandym ir kent jim tur jo išgyventi Šv . Marija per vis savo gyvenim ?!

Marija, b dama tyriausios širdies ir šviesiausio proto, suprato, kad žmoguje ir tarp žmoni blogio neturi b ti. Jai visada buvo gaila puolusio žmogaus ir Ji suprato, kad štai šis puol s žmogus pagal did j Tiesos statym jau eina prapultin, jei pats to savo nupuolimo nesupras ir d l jo nesigail s. Toks gyvenimo d snis. Ir šis puol s žmogus eis prapultin, jei nebus nuplautos jo kalt s, jei nebus atstatytas žmog ir Diev siejantis dvasin s gyvyb s tiltas, kur pats žmogus sugriov pa iu pirmuoju savo nusid jimu. Bet žmon s n negalvojo gail tis d l daromo blogio, nes buvo akli ir kurti, kad pažint savo darbus, lygiai taip, kaip ir dauguma m s ... Marija iškent savo skausm , žinojo, kur ir kod l eina Jos S nus. Iškent , nors kaip žmogiška b t buv sušukti: *Sustokite, Jis nekaltas!*

Mes gailim s su Marija. D kojame Motinai. O k darome, kad b t mažesn s Kristaus kan ios, kad ištes tume savo pasiryžimus sekti Šv . Motinos doryb mis? Ar tikrai vertai maitinam s Duona, kuri gavome, kad b tume gyvi Kristumi Dievo akivaizdoje?

Reik jo Jos S nui mirti už žmonij . Ir Jos žmogiška širdis labai dreb jo prieš ši b tinyb . Marija ženg pirm j žingsn savo skausm , paaukojusi Dievui k tik gimus K dik l, pasiryžusi vykdyti Dievo vali visur ir visada bet kokiomis aplinkyb mis. Niekas kitas neatlygins tos neteisyb s, padarytos d l žmogaus ned kingumo, niekas kitas neatgr š žmogaus Diev , kaip tik didi Dievo meil žmogui ir Didžioji Auka.

Pirmasis skausmas - pirmasis Marijos žingsnis pasaulio Motinos sost . *Antrasis skausmas* buvo tuomet, kai Šventoji Šeima, kad išsaugot K dik lio gyvyb , buvo priversta gyventi Egipte, toli nuo gimtojo krašto. Sunkus žmogaus gyvenimas tarp svetim j , prievartos ir persekiojim . O pavyzdžio toli ieškoti nereikia - argi negyvename kaip tremtiniai ir mes, savoj Lietuvoj? Jau nekalbant apie ištremtuosius toli iš savo krašto... Semkim s iš Dievo kantryb s taip, kaip s m si nuolankioji Marija. Nes daug reikia žmogui kantryb s ir pasiaukojimo, kilusi iš meil s, kad

nenusid t m s širdis tuomet, kai patiriame gyvenimo neteisyb , kad piktu neatmok tume darantiems neteisyb .

Kas lieka meil je, tas lieka manyje, o aš jame. - Nepamirškime, kad žmogaus r styb nedaro Dievo teisyb s. Jei prašysime Marijos pagalbos likti visuomet Dievo ramyb je, gausime tvirtyb s ir proto šviesos nugal ti gyvenimo sunkumus ir priespaud .

Aš gimiau Lietuvoje,
kur garbina Krist ,
kur Motinos vardas - Marija - - -

Lietuva, ne veltui apie Krist ir Jo kan i d moji,
nes ant kryžkel s tartum ant kryžiaus
tavo k n svetimšaliai kloja.

Lietuva, tu tokia, kaip ir aš, -
kai numirsiu - numirsi ir tu -
su paskutiniu lietuviu.

Bet jei aš neišduosiu
nei Motinos meil s, nei Kristaus kan ios -
Lietuv l per amžius gyvuos!

B k tu Kristaus, Lietuva!

Gana auk ,
gana brožudišk kar -

Dievo vaik tauta viena - pasaulis visas - - -
O Kristus - Jis viduj -
Jisai Šviesa žmoni aki ir Duona.

Maldos praktikoje menamas *tre ias Motinos skausmas*, kai 12-me io J zaus Marija su Juozapu 3 dienas ieškojo Šventajame mieste, minioje, o rado J šventykloje tarp kunig ir Rašto aiškintoj . Neaplenk Marijos jokie paprastos moters - motinos r pes iai.

Štai Tavo t vas ir aš su sielvartu ieškome Tav s! <...> „Argi nežinojote, kad man reikia b ti savo T vo reikaluose!“ <...> J zus iškeliauo su jais ir buvo jiems klusnus (plg. Lk 2, 48-51).

Prašykime t v ir vaik tarpusavio supratimo, pagarbos ir meil s malon s. Mokykim s iš Marijos. Tegul nenuli sta m s sielos ligi nusivylimo, kai ištiks gyvenimo sunkumai. Ir nepamirškime, kad Dievui nereikia m s kent jimo ir užuojautos d l Jo kan ios. Kristaus ir Marijos atjautimas, nors ir tyriausi jausm sukeltas, maža duoda mums naudos, jei m stydami atjautoje ir sustosime. M s siel tobulumui ir prot apšvietimui b tina gr žti save, kad apm stytume savo poelgius - prasižengimus artimo meilei konkre iais gyvenimo atvejais. Dr skime tarti:

Dieve, savo dangiška šviesa užpildyk mano skurdo bedugn !

Dievas nori ir gali praturtinti mus Savimi, tik neatstumkime Jo savo aistromis ir k slais nešvariais. Dievo ieškokime visur, lyg gyventume Jo

garbei ir džiaugsmui. Nieko n ra nuostabiau, kaip gyventi su Dievu, kurio meil s negali užgesinti net k rini nedorumas!

Ketvirtas Motinos skausmas - kryži nešantis S nus. Tai Motinos sutitikimas su didži ja žmonijos neteisybe. Kristaus kan ios kelias išgr stas m s paklydimais. Kuo didesnis paklydimas - tuo sunkesnis Kristaus kan ios kelias, sunkesnis Jo kelias m s širdis. Tai m s nuod m s privert Motin kent ti d l S naus! O dabar mes dr stame tarti:

*D l J zaus Kristaus nuopeln , Marijos užtarimu -
išklausk mus, Viešpatie!*

Ir neliekame neišgirsti - *per t pat Krist , m s Viešpat*. Tiktai vie- nos ašaros atleistinos žem je: kai iš didelio džiaugsmo d kojame Dievui už Jo begalin meil mums.

Kantriai pak skime neteisybes taip, kaip jas pakent Marija. Nors neteisybe mes dažnai vadiname ir tai, kas papras iausiai neatitinka m s nor . Pak skime dideles ir mažas neteisybes, siekime g rio visomis savo j gomis ir atsiduokime Dievo valiai. Pamatysime, kaip kei iasi išorinis pasaulis, o ir mes patys tuomet žengiamo nors mažyt aukojimosi T vui žingsn . O m s klaidos nuolat nuplaunamos pa ia šven iausi ja Auka - J zaus Kristaus kan ia. Šviesa nesimaišo su tamsa, kad padaryt visk pilka pilka. Ji apšvie ia net tamsiausias kertes - ir tamsos lyg neb ta!

Neteisyb yra nuod m s priežastis, kartu ir padarinys. Kristus pri m m s neteisybes, pri m žmogaus prigimtin k no menkum . Marija buvo Motina, tod l gerai žinojo, kad Jame nebuvo neteisyb s. Marija žinojo, kad J zus - vien G ris ir Meil . Kristus pri m buvusias ir b simas m s nuod mes tam, kad nelikt to, kas skyr Diev ir žmog . Bet toji netei- syb - ken iantis S nus - tokia akivaizdi Motinai! Nes Kristaus prikali- mas prie kryžiaus yra pa ios Tiesos prikalinimas, t. y. jos atsisakymas. Net šitokiame didžiuliam žmogiškame skausme Marija liko ištikima - Jos tik jimas Dievu, Tiesa, Meile buvo nepajudinami! Tad ir mes nepasidu- kime nusivylimui, kai esame bej giai sulaikyti sklindant blog . Tik tvirtai tik dami g riu ir tur dami niekuomet nebl stan i vilt , galime išlaikyti meil ir tik jim ; tai pagrindinis žmogaus gyvenimo tikslas.

Mano Dieve, mano Dieve, kod l mane apleidai? - šie J zaus ištarti žodžiai buvo pats didžiausias Marijos tik jimo išbandymas. Šie žodžiai yra ir kiekvieno m s tik jimo išbandymas. Šie žodžiai buvo Marijos skausmo taur s pripildymo riba. ia Marija pažino tikr nakt : žmogaus egzistavimas žem je be Dievo yra jimas neb t, amžin j nakt . Šis dvasinis Marijos skausmas - didžiausias išbandymas, viršesnis už žmo- gaus paj gum . Marija jaut Kristaus kan i ir drauge su Juo kent jo. B dama Motina, Ji iškent jo ir vien tik savo kan i - Motinos kan i . Bet tik jimas ir viltis pak l Marij virš šito skausmo. Kas Marijos vie- toje neb t sušuk s: *Dieve, Tu neleisi šitam vykti, nes tai neteisyb ?*

Marijai buvo baisu kent ti, bet viskas Jai buvo Tiesa. Ji tobulai tik jo Dievu. Marija perženg tai, kas, rodos, ne manoma žmogui - Marija perženg didžiul asmenišk Motinos skausm . Nors atrod , kad neteisyb triumfuoja, - blogis laimi, nes žmogus pasmerk Meil , - bet Marija išlaik š bandym . Ir štai mes stebime paveiksle Marij , laikan i Kristaus kn be joki gyvyb s ženkl . Netrukus neliks n šio kno, nes reik s j atiduoti žemei - palaidoti. Marija, kaip ir Kristus, gal jo ištarti: *Atlikta*. Ji paaukojo visa, kas yra motinos esm - Marija paaukojo meil . Tarytum iš m iš savo širdies ir nieko jau nebeliko - vien tik skausmas. Bet tik jimas Dievu ir Jo valios vykdymas buvo Jos ištvėrm s gyvybin s šaknys, kuriomis pl do Marij Dievo malon . O tik jimas yra m s dvasios gyvyb s šaknis. Nes Dievo k ryboje reikia dviej komponent : Dievo meil s ir žmogaus tik jimo. Visa kita smulkmenos, - šie du dalykai yra svarbiausi žmogaus kelyje Diev .

O kad mes atrastume ir tur tume vilt Kristuje, nuo kurio Marija ir didžiausiame savo skausme nesitrauk ! Ji tvirtai tik jo Dievo valios išsi-pildymu. Didžiausioje netektyje ir skausme tik jimas Marij pavert Dievo meil s ir gailestingumo turt valdytoja.

Vertai esi garbinama, Pasaulio Motina Marija! Ne vien tik Jon paved Tau Kristus sakydamas: *Štai Tavo S nus!*.

Glaužiasi žmogaus siela prie Motinos, kuri savo kno ir sielos skais-tume visa jo Dang - Dievo karalyst , glaužiasi, nes Marija - Teisingumo permaldavimas.

Priimki mus, o Motina, savo bi iulyst - pažinti G r trokštame!

Marija, kaip mums išreikšti savo pad k ? - *Myl kit mano S n , visk darykit d l Kristaus meil s!*

Vynmedžio Šakel

ŠV . MOTINA PRIE S NAUS KRYŽIAUS

Motina S naus Aukš iausio,
 Skausm j ra Tu lyd jai
 S n savo Mylimiausi
 Mirt ant kryžiaus Atpirk ju.
 J merdint ži r jai,
 Su Juo merd jai - kent jai,
 K sdama S naus skausmuose
 Visa Jo Širdies liepsnose...
 Meil S naus Visagal
 Mato Tavo Meil s gali , -
 Kaip save. Tau duoda žmon s,
 Kelki, puošk visus malone...

O Motina šventa, pad ki
 Pakilt žmonijai iš kal i !
 Per J atgimt, tik t, myl ti,
 D l Jo nebot skaudži kan i .

(Iš kn.: Šv . *Dievo Motinos Septyni skausmai*. Kaunas. 1988. [Mašinraštis])

[Kun. Romualdas Dulskis]

GYVENIMIŠKAS ŠV . MERGEL S MARIJOS GARBINIMAS

Marijos metai eina pabaig . Daugyb nuostabi dalyk , netik t ir džiuginan i permain , Apvaizdos dovan aplank m s krašt šiais palaimingais metais. Nors Marijos metai netrukus pasibaigs, nenuli skime, nes išganymo istorija t siasi ir mus guodžia J zaus žodžiai: *Aš esu su jumis per visas dienas iki pasaulio pabaigos*. O mes, baigdami šiuos su Marija gyventus metus, išsineškime nuodugnesn Marijos garbinimo suvokim . Apie tai ir bus šis m stymas. Marijos garbinimas tepaskatina mus apm styti Jos dvasin b sen : kaip Ji m st , kaip Ji atjaut pasaul , k matome Joje.

Broliai, jei tikrai mylime, tai sekime. Mes negalime geriau parodyti savo meil s kaip sekdami Mylimuoju (Šv. Augustinas).

Šie žodžiai tinka ir Marijos garbinimui. Jei norime J pagarbinti, tai sekime Ja. Aukš iausias Marijos pagarbinimas - tai garbinimas savo gyvenimu, kad Marija gal t pasakyti: *Štai šis mano vaikas stengiasi b ti panašus mane*. Kitaip sakant, stengiasi b ti šventas. Ir tai b t didžiausias Marijos pagarbinimas. Marijos garbinimo neišsemia kalb jimas vairi mald , skirt Marijai. Marij garbina ne tas, kuris sukalba daug mald Marijai, bet tas, kuris stengiasi Ja sekti.

Jei kreipiam s Marij , tai kreipkim s prašydami pamokymo Ja sekti ir b ti panaš s J . O kas yra panašumas Marij ? Tai ne koks nors m gdžiojimas. Marija gyveno kitokiomis negu mes s lygomis, kitoks buvo Jos temperamentas, charakteris, kitoks Jos gyvenimo uždavinys, be to, Ji buvo nesugadinta nuod m s. Kiekvienas žmogus turi b ti šventas, bet šventas savitu b du, pagal savo prigimt , savo pašaukim . *Šventumas - tai ne prigimties pakeitimas, o jos išstobulinimas*. Kas, pavyzdžiui, yra cholericas, tas neturi pasidaryti koku melancholiku, tik privalo savo choleriškum nušlifuoti, išstobulinti. Kiekvienas tegul tobulina savo prigimt . Prigimties savyb s - tarsi pamatas, ant kurio statomas asmens tobulumas. Jokio dirbtinumo nereikia. Nereikia stengtis m gdžioti nei Marijos, nei kit švent žmoni , nes visi esame skirtingi ir kiekvienas šventum turi žengti savitu keliu. Nieko nereikia kopijuoti. Galime pasisavinti švent j dorybes, bet ne t dorybi išorin praktikavim . Dorybi pasireiškimas gyvenime visada priklauso nuo laiko uždavini ir

žmogaus individualyb s. Tod l nekopijuodami Marijos gyvenimo galime sekti Jos doryb mis, Jos šventumu.

Kokias gi Marijos dorybes matome? Matome Marijos skaistum , kantrum , nuolankum , romum , išmint ir t. t. Kad b tume panaš s Marij ir savo gyvenimu J garbintume, stenkim s gyti t dorybi . Negali žmogus tinkamai pagarbinti Marijos, jeigu jis turi vienoki ar kitoki yd ir su jomis nekovoja. Tuomet jo garbinimas, jo maldos Marijai b t tik žodžiai. Užtuot sukalb j keliolika maldeli Marijai, ver iau atsiklaup prieš Jos altori pam stykime kad ir taip: *K matau?* Matau Marijos visišk atsidavim Dievui, Jo valiai. *O aš ar esu visiškai Jam atsidav s? Kas trukdo visiškai atsiduoti?* Štai Marija prieš mane, Ji moko to atsidavimo, Ji reiškia t atsidavim . Jei atsiduo iau Dievui visiškai, tai Marija, be abejo, džiaugt si. Tuomet gal iau sakyti: *Štai aš tapau geresnis Dievo vaikas, Marija.* O jei sukalb siu kelet mald Marijai, bet neatsiduosiu, maža bus naudos.

Gal kai nusprendžiame atsiduoti, pamatome kli tis, trukdan ias visiškai atsiduoti, tada imkim s kalb ti koki maldel , prašydami, kad Marija pad t mums tas kli tis veikti. Gal toks m s pamaldumas b t gyvenimiškesnis? Panašiai galime apm styti ir kitas Marijos dorybes: nuolankum , romum ; kaip niekas iš v ži Marijos neišmušdavo; kaip Ji svarst visus nuostabius Dievo darbus savo širdyje; arba kokia buvo ištverminga, kantri, sekdamu paskui Krist Jo kan ioje; o kokia buvo Jos išmintis, Jos nesiblaškymas tarp šio pasaulio ir Dievo.

M s pamaldumas teb na toksai: stengimasis gyti Marijos dorybi . Sekdami Marijos doryb mis mes tobuliausiu b du J pagarbinsime. Kiek panašesni tampame Marij , tiek J ir pagarbiname. Tod l pirmiausia prašykime Marij ne kokio daikto, s km s ar sveikatos, bet kad b tume panaš s J .

Marijos garbinimas teb na tvirtas, pastovus nusiteikimas siekti Jos dorybi . Toks pamaldumas teb na ne tiek jausmuose, kad *štai aš Tave myliu*, bet kaip šv. Jok bas sako: *Jei tiki, tai parodyk darbais.* Kai mes taip jautriai sakome: *Aš myliu Tave, Marija, aš tikrai Tave myliu ir noriu b ti Tavo*, Marija gali su tokiu, sivaizduokim, nuduotu abejingumu sakyti: *rodyk darbais.* Mes turime darbais J myl ti, siekdami išsivaduoti iš vis tr kum ir stengdamiesi gyti toki dvasios pilnatv , koki matome Marijos pilnatv . Tada m s pamaldumas bus tikras. Mes atnešime Jai darbus. Kaip tie maži vaikai, kurie skina dvasines g leles Marijai savo mažais darbeliais. M s , suaugusi j , jau ir darbai turi b ti rimtesni - sav s tobulinimo darbai. Tai bus g l s Marijai - tikros, nevystan ios, amžinai pasiliekan ios m s sielose.

KRIKŠ IONIS ŠIUOLAIKINIAME PASAULYJE

VYSKUP SINODO PRANEŠIMAS DIEVO TAUTAI

(Susirinkimo p. domis)

1. vadas. Baigdami Sinod, mes - jo t vai - b dami vienyb je su Petro p diniu, norime su visais pasidalyti t dien patirtimi.

Svarstym tema buvo *Pasaulie i pašaukimas ir misija Bažny ioje ir pasaulyje 20 met laikotarpyje po Vatikano II Susirinkimo*. Mes leidom s J zaus Dvasios vadovaujami ir kartu tyr me bažnytini s bendruomen s nuotai kas. Katalik pasaulio balsas buvo girdimas ne tik iš Sinodo t v, bet ir iš Šventojo T vo skirt pasaulie i. J liudijimai ir si lymai buvo vis pasaulie i aidas. Taip mes išgirdome vis bažny i dabart su j kan ia ir baime, su gyvastingumu ir viltimi. Mes pajutome Prisik lusiojo Viešpaties buvim, kuris ši reikšming istorijos valand lydi savo Bažny i.

2. Susirinkimo p. domis. Vatikano 11 Susirinkimas giliau mus ved Bažny ios sl pin. Jis pažadino nauj dinamik ir iš Dievo tautos pareikalavo nauju b du prisid ti ir dalyvauti misij darbe. Taip radosi vairios grup s ir s j džiai vesti dialogui ir bendradarbiauti. Sunkiomis s lygomis (tik jimo laisv s varžymas) krikš ionys išlaik tik jim ir j perdav toliau, net savo gyvyb s kaina. Pirmojo evangelizavimo šalyse katechetai ir kiti pasaulie iai skelb tik jim ir k r bendruomenes. Staigiai ir smarkiai besikeičiantis pasaulis k l vis naujus reikalavimus, o pasaulie i tik jimas neatleido j nuo darbo. Vyrai ir moterys, kaip krikš ionys, leidosi kult ros, mokslo, technikos, darbo ir politikos sritis, nor dami pateisinti jiems patikt valdži. Laukiant atsakymo ant j kelio Bažny iai atsiv r nauji horizontai su savo reikalavimais. Visiems, kuriems skirta ta Bažny ios atsakomyb, priklauso pad ka, pasitik jimas ir pagarba.

3. Pasaulietis Dievo tautos karys. Steng m s geriau pažinti tikin i - j esm, vert, atsakomyb. Visi krikš ionys - pasaulie iai, dvasininkai ir vienuoliai - turi t pa i vert, kuri grindžiama Krikštu. Krikštu žmogus jungiamas Krist ir Bažny i, pašaukiamas šventum. Kas priima Krikšt, Sutvirtinim ir Eucharistij, pareigojamas sekti Kristumi ir liudyti J visu savo gyvenimu - ir darbe, ir pašaukime. Tasai asmenišk as ir visuomenišk as sekimas yra ypatingoji Dievo dovana kit gerovei. Didel tikin i j dauguma gyvena sirtyse, kurias vadina me *pasauliu* - tai šeima, darbas, visuomen ir t. t. Visada ir dar labiau šiandien yra užduotis tas tikrov s persmelkti Kristaus dvasia, tobulinti pasaul ir su juo bendradarbiauti, kad tik j ateit Dievo karalyst. Jie visi yra pašaukti skelbti Ger j Naujien ir su visais žmon mis rasti bendr kalb. Kai kurie tikintieji gauna šventimus; tuo jiems skiriama ypatinga vieta Bažny ioje. Jie Kristaus vardu gauna galiojim b ti ganytojais - žodžiu ir sakramentais

maitinti bendruomen ir saugoti joje vienyb . Kiti krikš ionys yra pašaukti radikaliai b du liudyti - jie gyvena pasaulie i institutuose arba vienuolynuose, laikydamiesi Evangelijos patarim .

4. Pašaukimas šventum . Visi mes esame pašaukti b ti šventi, kaip m s dangiškasis T vas, kiekvienas pagal savo pašaukim . Širdyse tikin i j , kurie girdi Dievo šaukim - gyventi su Kristumi ir pakeisti pasaul , - auga šventumo troškimas.

Šventoji Dvasia leidžia vis aiškiau mums suprasti, kad šiandien šventumas reikalauja teisingumo ir solidarumo su vargšais ir pažemintaisiais. Visuomen s suformavimas pagal Dievo plan priklauso tikram tikin i j šventumui.

5. Šventosios Dvasios j ga. M s j ga yra prisik l s J zus Kristus. Jo Dvasia atnaujina pasaul ir istorij . J zus duoda mums savo dovan , su kuriomis žmonijos šeima suranda t vienyb , kurios ženklas ir nagis yra Bažny ia. Tikintieji, kaip Bažny ios nariai, yra liudytojai ir rankiai tos vienyb s, kuri kilusi iš Šven iausiosios Trejyb s ir Bažny ios bendruomen s. Dievo žodžio ir Sakrament sustiprinti, kaip Bažny ios bendruomen s nariai, kunig patarnavimo paremti, Kristaus tikintieji atskleidžia dovanas, kuriomis m s Viešpats J zus gausiai juos apdovanojo Bažny ios ir pasaulio tarnyboje. Mes, vyskupai, pripaž stame tas dovanas ir charizmas. Iš j išauga susivienijimai ir grup s, kurios atlieka didel darb Bažny ios tarnyst je. Turime mintyje *Katalik veikim* , kuris daugelyje krašt s kmingai darbuojasi ir v l ima klesti. D kojame ir visoms katalikiškoms s jungoms, kurios jau daug met turi Bažny ioje tvirtas pozicijas. Šventoji Dvasia atsiliepia naujus reikalavimus, šaukdama gyvenim naujus s j džius, kurie naujai žadina Bažny ioje džiaugsm ir vilt . J tikrumo ženklas - sijungti vietos bažny i , kad j kartu su ganytojais stiprint meile.

6. Pareigos ir tarnybos. Iš vis vietos bažny i sklinda džiaugsmo balsai už tuos žmones, kurie drauge su kunigais ir vienuoliais visais laikais vairiose vietose stat bažny ias, net nevengdami kankinyst s. Bendras sitikinimas apie tikin i j teis kurti nauj pasaul , kaip ir teologinis Vatikano II Susirinkimo poži ris, atved prie to, kad žmon s m taip pla iai dalyvauti Bažny ios gyvenime ir jos veikloje.

7. Šeima. Šeima, pagr sta Santuokos sakramentu, yra pirmoji vieta žmogui suformuoti; ia žmogus auga ir spinduliuoja kitiems. Šeima gali tapti tikr ja *nam bažny ia*, kur kartu meldžiamasi, kur pavyzdinčiai gyvuoja meil s sakymas, kur gyvyb priimama, vertinama ir ginama.

8. Jaunimas. Jaunimas - tikroji ši dien ir rytojaus Bažny ios j ga. Savo ganytojiškame darbe žadame skirti jaunimui ypating d mes . Mes

jam sudedame Kristaus sekim Kryžiaus radikalume ir Prisik limo tikrume - tai jaunimo našo Bažny ioje šaltinis, gyvenimo matmen ir patikimos vilties pagrindas.

9. Moteris Bažny ioje ir pasaulyje. Pasir m Dievo žodžiu, teigiame vyro ir moters lygi vert - *Jis juos suk r , vyr ir moter* (Pr 1, 27). Dievo tauta susidaro iš pakrikštyt j , kurie turi lygi vert ir paskirt , nors j pašaukimai ir uždaviniai yra vair s. Nuod m aptemd Dievo plan . Atmetame diskriminacij , kuri iš to seka ir kuri toliau pasilieka vairiomis formomis. Sveikiname, kad moteriai pripaž stamos jai priklausantios teis s, kurios leidžia jai atlikti savo pasiuntinyb Bažny ioje ir pasaulyje. Pirmiausia mes kreipiame žvilgsn Marij , Dievo Motin . Ji yra moters orumo pirmavaizdis ir nelygstamas dalyvavimo Dievo veikloje pavyzdys.

10. Parapija. Tai prasta vieta vyskupijoje, kur susirenka tikintieji, idant augt šventume, dalyvaut Bažny ios pasiuntinyb je ir gyvent jos bendruomen je. Džiaugiam s, matydami, jog parapija darosi bendruomeni bendruomen , kad ji tampa gyvuoju centru t bažnytini grupi , kurios j stiprina ir kurias ji iš naujo apvaisina. Šv sdami Eucharistij , viso krikšč ioni gyvenimo centr , tikintieji jungiasi su Kristumi ir esti siun iami šiam pasauliui tarnauti. Mes raginame tikin iuosius aktyviau dalyvauti parapijos gyvenime - skaitant Švent j Rašt , šven iant Viešpaties dienas - vairiais b dais aktyviai dalyvauti.

11. našas socialin je ir politin je srityse. Persmelkdamas asmen ir vis jo gyvenim , krikšč ionies gyvenimas nustato ir jo socialin s bei politin s veiklos krypt . Jis reikalauja pagrindinio pasirengimo, kad duot reikiam atsakym aplinkos klausimus. Tik jimo ir gyvenimo darnumas turi pažym ti tikin iojo veikl ne tik socialin se-politin se institucijose, bet ir kasdieniame gyvenime. Tik tuo b du galima skleisti Evangelijos švies pasaulio strukt rose ir veikime. Pirmasis politinio gyvenimo reikalavimas yra garbingumas - socialinis teisingumas, žmogaus teisi gerbimas visose srityse, laisv s apsauga ir jos gynimas, ypa šalyse, kur suvaržyta religijos laisv . ia prisideda nuolatinis r pestis d l taikos visame pasaulyje. Su tokiu pat ryžtu tikintieji turi bendradarbiauti sveikatos apsaugos, kult ros ir mokslo, technikos ir darbo srityse.

12. Dvasios ugdymas. Šiandien pasaulie iai rodo gyv dvasinio gyvenimo troškim . Tai skatina juos apaštalaui, dalyvauti Bažny ios misij veikloje. Tam veržimuisi b tinas subrendimas Dievo Žodžio šviesoje. Ne mažesnis yra veiklus dalyvavimas Bažny ios sakramentuose. Vidinis subrendimas reiškiasi dažnesne išpažintimi ir dvasios vadovavimu. Toks tikin i j dvasinis ugdymas pirmiausia turi b ti apsvarstomas pastoraciniame darbe bei planuose.

13. Kreipimaisi. Tvirtai sis monin savo buvim ir viet pasaulyje, kuriam priklausome kaip Dievo tautos nariai, nuolank s Dievui, turime jausti savo ypating atsakomyb . B dami pakrikštyti, esame pašaukti tapti vis stipresniu raugu pasaulyje. Ar pagalvojame, kad *b sime teisia-mi pagal darbais parodyt meil ?* Pasaulio tautos, suglumusios savo garb je, puolamos, kad laisvos, apipl štos, sužeistos už savo tik jim , beginkl s prieš galinguosius, - Bažny ia yra arti j s , ji nori su jumis b ti ir liudyti Kristaus meil , to Kristaus, kuris mus išvaduoja ir sutai-kina su T vu.

J s, apleistieji ir nustumtieji kamp m s *vartotoj visuomen s*; j s, ligoniai, vargšai ir alkanieji, emigrantai ir pab g liai, seneliai ir bedarbiai, suimtieji ir vienišieji, apleistieji vaikai, karo ir visokios prievartos aukos, - Bažny ia jungiasi prie j s kan i , ji neša jas Viešpa iui, kuris jas priima savo išganomoje kan ioje; Jis dovanoja mums gyvenim savo Prisik limo Šviesoje! Mes pasitikime jumis, kad visam pasauliui parodytume, kas yra meil ! Darysime visa, k galime, kad j s Bažny ioje ir pasaulyje rastum - te savo viet !

J s, visos šeimos, jauskite savo gyvenimo j g ir vert ! B kite *nam bažny ios*, kur žmon s atsiveria Dievo, broli ir seser meilei!

J s, jaunuoliai ir jaunuol s, esate vilties skleid jai pasaulyje ir Bažny- ioje! Nesileiskite pasaulio g sdinami! Tegul j s nestabdo patogumai ir abejingumas. Žvelkite J z Krist - Keli , Ties ir Gyvenim ! Jis yra naujo žmogaus pradžia. Jis j s šaltinis, kuriuo remdamiesi k rybiškai apipavidalinsite teisingesn ir broliškesn pasaul !

J s, tikintieji ir visi geros valios žmon s, paduokite vieni kitiems ran- kas ir kurkite teising ir taik pasaul !

J s visi, vyrai ir moterys, vaikai ir jaunimas, ligoniai ir seneliai, vis luom , rasi ir kult r žmon s, j s, visi pasaulie iai, diakonai, kunigai, vienuoliai, kurie einate nauju keliu busim j pasaul , kurie mezgate stiprius broliškumo ir sutarimo, teisingumo ir taikos ryšius, - Bažny ia v l jumyse atpaž sta save ir šaukia: *Nenustokite dr sos, nes viltis neap- gauna!* (Rom 5, 5).

14. Pabaiga. Kaip *krikš ionys su jumis ir vyskupai d lj s* (šv. Augus- tinas), d kojame Viešpa iui Dievui, kad leido mums vieniems su kitais rasti Keli ir pagauti Jo žodži tikr j prasm . Per tas dienas patyr me, kad tarp m s yra Prisik l s Kristus, kaip tie mokiniai kelyje Emaus ...

Vis savo vilt šiais Marijos metais sudedame Joje, m s Pavyzdyje ir Motinoje!

(*Hedwigsblatt*. 1987. Nr. 47-48 [Iš vokie i k. vert kan. Stanislovas Kiškis])

GYVENTI TIK JIMU

Kard. *Alfredas Bengšas* prieš mirt paklaustas: *Pasakykite, koks buvo gražiausias momentas J s gyvenime?*, nedvejodamas atsak : *Neužmirštamasis ir pats gražiausias momentas mano gyvenime - tai dienos, kurias praleidau Lietuvoje.* Šie žodžiai leidžia mums tik ti, kad mes Amžinyb je gijome r pesting Užtar j ir prie to, kad *kardinoliškoji Lietuva* turi savo Kardinol , tikriausiai iš dangišk aukštybi jo nemažai prisid ta.

Paskaitykite pamoksl , kur kardinolas Bengšas pasak Berlyno tikintiesiems.

Kard. Alfredas Bengšas

APIE DIEVIŠK J MEIL S DORYB

sakyla meil . Myl ti ne sakysi - ir a i Dievui! Nes kartais susidaro sp dis, jog viskas, netgi sitikinimai, laukia komandos! Ta iau niekas neapsijuokdamas netvirtins gal s sakyti myl ti. Šis laisvas m s širdies *taip* neklauso jokios prievartos.

Bet kaipgi tada su pagrindiniu sakymu: *Myl k Viešpat Diev visa širdimi?* Šitaip keliant klausim , galima užmiršti dar svarbesn dalyk , o b tent: kaip iš viso manoma meil tarp Dievo ir m s ? Juk ori meil turi b ti ir lygiavertiška. O mus nuo Dievo skiria dviguba bedugn : bedugn tarp K r jo ir k rinio, bedugn tarp Šventojo ir nusid j lio. Mes taip dažnai kartojame žodžius: *Dievas myli pasaul*, jog jie atrodo lyg ir savai-me suprantami.

Savaime suprantamas gal t b ti sakymas bijoti Dievo ir J gerbti, o ne myl ti. *Savaime suprantama* gali atrodyti tiktai žmogui, kuris Diev laiko panašiu miel ger senel , bet ne tam, kuris nors kiek jau ia Jo didyb ir baugum .

Dievo siekimas. Už ši žodži slypi visa gailėstingosios Dievo meil s mums istorija, kaip Jis, mums nenujau iant ir nelaukiant, siek m s meil s, kreip si mus, pak l prie Sav s. Šito Jis siek nepailsdamas, kantriai, išstisus t kstantme ius. Visa prasid jo tada, kai pirmasis žmogus rojaus laim je patyr Dievo artum . Vos tik žmogus suklypdavo, pradedant pirmuoju, kuris nusid jo, Dievas kreipdavosi v l iš naujo.

Jis išsirinko taut , kuri tur jo tapti palaima visoms žem s tautoms, artim sau taut : *Aš b siu tau Dievas, o tu mano tauta.* Jis išvadavo j iš vergov s ir išved Pažad t j žem . Jis liko jai ištikimas, nors tauta dažnai suklysdavo. Bet dar Jis buvo per toli, - žmon s vis dar jaut juos nuo Dievo skirian i bedugn , stabai jiems buvo k niškesni ir artimesni.

D l neišmatuojamos savo meil s Dievas kreip si dar kart , pasilenkdamas prie pat žem s: Jis atsiunt savo S n , kuris pri m žmogaus pavidal . Kas J mato, mato T v . Žmogumi tap s S nus yra tiltas tarp Dievo ir m s pasaulio. *Jame mes tapome Dievo vaikais.* Jis - paskutinis Dievo

ir m s pasaulio. *Jame mes tapome Dievo vaikais.* Jis - paskutinis Dievo kreipimosi žodis. Jis tapo vargšu K dikiu, kad gal tume J myl ti. Jam reik jo Motinos meil s. Pavargusiam Jam reik jo pails ti savo mokini valtyje. Jis leidosi pakvie iamas piet , kad nusid j l gal t parodyti savo gailest , patepdama Jam kojas. Jis bijo mirties, tod l prašo savo mokini Alyv kalne: *Bud kite su manimi.* Savo meil s dvasi Jis padar matom , nuplaudamas mokiniams kojas. Ir dar matomesn ji tapo ant kryžiaus: *K dar aš b iau gal j s padaryti, ko nepadariau?*

Jo meil s istorija yra Dievo nusizeminimo, bet taip pat ir m s išaukštinimo istorija:

Jau nebevadinu j s tarnais, o draugais vadinu jus (Jn 15, 15).

Jo malon s d ka mes tapome lyg s su Juo. Štai kas slypi už pagrindinio sakymo!

Meil yra laisva dovana. Bet argi gali Dievas dar žemiau nusilenkti žmogaus laisvei, žmogaus, negalin io net kv puoti be Jo? Jis siekia m s meil s savo S naus perverta Širdimi, savo S naus Krauju, kad tik gal tume J myl ti.

Širdies atsakymas. Neklauskime, ar Jis gali reikalauti mano meil s atsako, - klauskime Jo kryžiaus akivaizdoje, koks tas atsakas turi b ti. sakymas skamba: *Visa širdimi.* Dievas paž sta žmogaus šird , žino, kad ne kiekviena širdis didel ir kilni, užsideganti ir dr si, radikali ir atsiduodanti be joki išlyg . Dievui žinomas m s širdies silpnumas, mažumas ir skurdumas. Bet Jis nori šitos širdies. Turime Jam tarnauti tokie, kokius Jis mus suk r . M s *lygiavertiškumas* - ne nepaprastumai, ne rekordai, ne patetiškos karštos kalbos ar iškilmingumas. Jis trokšta širdies.

O meil s paslaptis štai kokia: *Su nepaprasta meile daryti paprastus kasdienius darbus, rodyti draugiškum ir kantryb .* Mes turime Diev , kuris pašauk prie sav s mažus, vargšus, ken ian ius ir li din ius, kuris supranta tiek pat menkiausi , tiek beprotiškiausi meil s ženkl . Niekas negali sutrukdyti myl ti Diev : nei m s j gos, nei talentai, nei mažumas, nei vargas, nei niekas kitas. Tik mes patys galime atsiriboti, nesutikti, neatiduoti visos širdies.

Viešpats, atsisveikindamas su savo mokiniais, tarsi bijojo, kad jie vis dar nebus suprat šito vienintelio svarbiausio dalyko. Juk jie taip dažnai Jo nesuprasdavo. Ir štai Jis daugiau nebeaiškina, o rodo: nuplauna jiems kojas. O kad jiems, likus vieniems, visada b t aiškus j kelias, dar priduria: *Ir j s darykite vieni kitiems taip, kaip aš jums dariau.* Meil s kelias Diev eina per tarnavim iš meil s mažiausiems broliams. Šito Jis paklaus, kai ateis teisti.

Šv. Paulius sako, jog visus statymus apima šitas vienas, pagrindinis - Dievo ir artimo meil s statymas. Po Paskutin s vakarien s valandos nebereikia aiškintis, kas yra meil . *Meil yra tai, k dar J zus. Tobulumas -*

elgtis taip, kaip Jis elg si. Taip, sakyti myl ti negalima, bet meil ateina iš širdies laisv s. O kaip tada pagrindinis sakymas? sivaizduok j kaip užraš po paveikslu, kur Viešpats plauna Petruį kojas. sivaizduok j kaip lentel ant kryžiaus. Tada jau nebebus sakymas, o Geroji Naujiena: štai, kaip Jis myl jo, kad man b t leista myl ti ir kad aš gal iau J myl ti. Taip Jis dar , kad ir aš gal iau daryti kaip Jis - myl ti dieviška meile.

Apsivalymo kelias

Mieloji Marija!

Tavo laiškas - temperamentingas priekaišt ir džiaugsmo mišinys. Tik dabar, rašai Tu, supratai, koks yra tikrasis krikšioniško gyvenimo mastelis, t. y. kad b tent meil yra didžiausias sakymas, o tod l ir nusid jimas meilei yra didžiausia nuod m. Tiktai tai yra svarbu, reikia tik energingai kovoti su beširdiškumu, o d l viso kito galima per daug nesir pinti.

Tu nor tum sužinoti, kod l aš Tau šito nesu sak s, teisingiau - kod l nesakiau Tau šito dažniau, kod l labiau to nepabr žiau, kod l mano patarimai liedsavo ne pat svarbiausi, o šalutinius dalykus: savitvard, mažus atsižad jimus, Evangelijos skaitym ir panašiai. Tavo toks jausmas, tarsi savo ger vali ilg laik b tum kreipusi ne esminius dalykus, o aš tarsi b iau ved s Tave klaidingu keliu.

Tikriausiai nenustebinsi: Tavo atradimas n ra naujas ir netgi aš žinau, koks yra didžiausias sakymas. Manau, Tu taip pat pripažinsi, kad mes abu šnekame ne apie teorij - kas yra didžiausia, o apie praktik - kaip tai daroma.

Ta iau ir teoriškai, ir praktiškai b t neteisinga išskirti meil iš vis kit dalyk, tarsi meil gal t egzistuoti viena pati. Nes kur Evangelijoje kalbama apie meil, visuomet, kiek žinau, b na parašyta: „Laikykis sakym!“ Apaštalas Paulius sako: „Meil - tai sakymo vykdymas“. O tai reiškia: meil parodoma b tent anais mažais dalykais arba tai n ra krikšioniška meil, o tik neaiškus bendro palankumo jausmas. Ir atvirkš iai: tie maži dalykai, kaip klusnumas, savitvarda ir kiti, daromi arba iš meil s, arba (ia Tu, žinoma, teisi) jie yra visiškai bever iai.

Atleisk man, miela Marija, bet reikia b ti blaiviems. sivaizduok, pavyzdžiui, santykius tarp žmoni. Be abejo, meil yra daugiau negu mandagumas. Saldaus mandagumo mes stengiam s atsikratyti, ta iau, kita vertus, ir nemandagum neži rime per daug tragiškai, jeigu j parodamus mylintis žmogus. Bet ar tai reiškia, kad jis gali b ti šiurkštus ir storžievis, jeigu mus myli? Ir apskritai, ar n ra kito kelio parodyti mums savo meil, išskyrus draugiškum ?

O tikrov rodo, kad negalima priešpriešinti dideli ir maž dalyk. Jie egzistuoja kartu. Tu didžiai klysti, manydama, kad žmogus gali br sti Dievo ar artimo meil je nesir pindamas savitvarda. Štai kas yra saikingumo doryb s vert, kuri Tu k tik paniekina: ji padeda žmogui stipriau myl ti.

Ji neleidžia mums atsiduoti vien tik malonumams, neleidžia mums silpninti ar pavergti egoizmui, godumui ir visoms kitoms aistroms. Savitvarda pažaboja mūsų fantaziją, mažos aukos lavina mūsų pasiaukojimą. Žodyje meil (ne kino žargono prasme) slypi bent pasirengimas aukotis, išsižadėti savęs. Todėl nuolatinis saikingumas mažuose dalykuose nėra vien treniruot ar savimi pasitenkinimo praktika. Jis palaiko laisvą, iš kurios vienos tegali gimi meilės darbai.

Yra viena moderni erezija, teisingiau pasakius, tušias svajonų, galinti nepaprastai sužavėti: meilė be aukos. Nesileisk tikinama! Meilė svertu matuojama vien auka, visa kita - tik apgaulė.

Štai kodėl aš visuomet šykščiau vartoju žodį meilė: apie didelius dalykus daug nekalbama. Daug svarbiau nuolat stengtis būti meilei prisimenant, jog nepajūgiamė skristi, jog galime tik eiti, žingsnis po žingsnio. Žinoma, lemiame valandą Dievas gali žmogų kviepti dideliame meilės darbe, kai pakylis virš kasdienybės ir ribotumo. Tai jau sidmink: Jis gali, mes - ne! Taigi turime priimti kasdienybę su smulkiais pareigomis ir užduotimis, kurios atrodo tokios proziškos ir nuobodžios, niekuo neprimenamos nuostabaus didžio darbo spindesio ir polkio.

Reikia pridurti dar vieną dalyką, galbūt svarbiausį: tikroji meilė kyla tik iš tyros širdies. Taigi saikingumas nėra, kaip Tu galbūt manai, panašus miesioniškam padarui, - tai neturi nieko bendra su šaltakraujišku inertiškumu, vangumu, nerangumu. Saikingumas yra saugojimas to, kas kuklu, drovu, tai pastangos išsaugoti vidinį tyrumą ir grynumą, be ko ne manoma dovanoti savęs.

Tai jau tyrumo esmė negalima apriboti vien sekso sritimi (kas irgi blogai pagarsino saikingumo dorybę): daug svarbiau būti tyram nuo bet kokio egoizmo, pasitenkinimo savimi, nuo bet kokios tuštybės, nuo visko, kas nesujis su meile, nes mylintysis gyvena kitam.

Tu tikriausiai man paprieštarausi: Evangelijoje kaip tik giriama meilė nusidėjėliams Marijos Magdalieties, kuri atėjo pas Jėzų tikrai ne tyra ir nepaliesta. Jau girdžiu Tavo argumentus: tai jau ji rado kelią, kas nepavyko fariziejams, uoliai besistengiantiems būti tyriems statym atžvilgiu.

Gera, bet ar Tu tikrai tiki, kad Magdalena būtų atėjusi, jei nebūt jautusi savyje tyrumo poreikio? Nejaugi manai, kad ji būtų galėjusi pasakyti: „Nekalbėkime apie mano praeitį, ji man niekuo dėta“? Argi nėra savaimė suprantama, kad jos kreipimasis Viešpatį reišktų ryžtingą atsisakymą tos praeities? Todėl Jis (ne ji) galėjo pasakyti: „Jai daug atleista...“

Žinoma, nėra vienas iš mūsų negali mylėti Dievo tobulai tyra širdimi. Bet jeigu bent pabandytume šitai, tai pirmas jausmas bus - aš nesu vertas Dievo meilės. Ir pirmiausia rūpintis tyriems. O ką mums reiškia Dievo meilė, parodytume savo pėsčiųjų nuoširdumą ir jautrumą.

Kas nenori eiti apsisvalymo keliu, tas užmiršta, kieno akivaizdoje jis stovi ir kas jis yra. Tik mažas vaikas gali pasakyti: „Myliu Dievul visą

širdimi“. Nes jis dar nežino šio žodžio prasmės, nežino to, ką mes privailome žinoti: kad tai yra tobulumas, kad tai yra ne tik sunku, bet be Dievo malonės ir ne manoma.

Gal dabar Tu mažiau ant manęs pyksi, kad daugiau kalbėjau apie kitus mažus dalykus. Didžiojo tikslo aš nepamiršau, tik nepraleidau to, ko Tu kai kada nori tum nepastebėti - kelio J.

Puiku, kad prieš Tavą akis naujai atsivėrė visas krikščioniško gyvenimo didingumas. Jis suteiks Tau džiaugsmo ir drąsos. Taip, drąsos prisipažinti, kad dar nesu prie tikslo - esu tik kelyje. Šito Tau nereikia gdytis, nes mes visi dar kelyje. Tik mes tempas labai skirtingas, o Tavo šiuo metu toks, jog matau Tavo dvasioje toli priekyje savęs. Linkiu, kad išsilaikytum!

Tavo A. B.

KRIKŠČIONŲ S IŠUGDYTI TAUTIEIAI

Vladas Nasevičius

ŽIUPSNIS PRISIMINIM

IŠ KUNIGO STANISLOVO PUPALEIGIO GYVENIMO

Pažinojau kun. Stanislovą nuo 1930 - Vytauto Didžiojo - metų. Jis Kaune, senamiesčio gatvėje su kan. Tumu-Vaižgantu. Abu nedidukai: kan. Tumas apvalaus veido ir kuo, baltuteliais pražilusiais plaukais, su sutana, lydamas savo kalbą gyvais gestais, o šalia jo - kun. Pupaleigis, tokio pat gūio, tik sausas, išblyškūsis veido, susikaupęs, susimstęs ir vos retkarčiais nusišypsantis. Asmeniškai su kun. Pupaleigiu susipažinau vėliau. O buvo taip.

Areštuotas 1951 m. birželio 21 d., stumdomas iš lagerio, iš kur jį kalėjimui, atsidūrė Abezėje (pakelyje Vorkute, užpoliarės zonoje). Čia, kaliniams žydams padedamas, buvau priimtas dirbti vyriausiojo buhalterio pavaduotoju. Turėjau progą pažinti visus lietuvius kalinius. Čia buvo viršum trijų šimtų. Tai buvo Abezės lageris Nr. 1 (jį iš viso buvo 6). Kaliniame jame buvo per 3000. Šis lageris turėjo centrinį ligoninę, ir čia buvo kaliniai traukiamomis rogmis atgabenami kaliniai ligoniai iš kitų lagerių.

1951 m. lapkričio ar gruodžio mėn. atvarė kaliniame etape iš Leningrado kalėjimo. Peržiūrėjus etapo maisto tiekimo dokumentus (*prodatestat*), valdiškai nuosavėrėbė rašus (*armaturnaja knižka*), radau lietuvišką pavardę - *Pupaleigis Stanislovas*. Buvo skaudu ir sunku lageryje sužinoti, kad ir šis šviesus lietuvis kunigas atsidūrė šiose slygose. Per buhalterijos langą akimis ieškojau kun. Stanislovo. Pamačiau: atsisėdęs ant suolo - su ryšulėliu, sutinūsiu kaklu, sužvarbęs, aptinūsiu veidu - žvalgėsi...

T pa i dien etap var pirt, ten suradau ir kun. Stanislov, pirtyje muilo b davo retai, kiekvienam pildavo po pus dubens drumsto vandens, o apsipraususiems išduodavo išskalbtus apatinius marškinius. Steb jau besiprausiant Stanislov. Ir nieko nelaukdamas nu jau pas azerbaidžaniet chirurg Chalilov. At j s pirt chirurgas konstatavo, kad b tina atlikti furunkul ir karbunkul operacijas. Stanislovas buvo paguldintas chirurgijos skyri. Ir dar vienas laimingas sutapimas: prieš dien buvau gav s iš gerb. rašytojo Antano Vienuolio siuntin - penicilino, streptomicino, askorbino r gšties, iš kurios gaminome 5% steril skyst. Gydytojas buvo labai nusteb s, kad tokio lagerio ligonin je reikalui esant buvo gauta deficitini vaist, kuri netur jo ir operacin. Ir pasak: *Vy, litovcy, drug drugu bratja! O aš jam atsakiau: I eto potomu, to my verim v Boga!*

Po poros savai i kun. Stanislovas, kiek manoma tokiomis s lygomis pasveik s, buvo išrašytas. Barakuose visai kas kita: kalini perpildyta, tvanku, vagyst s... Dabar reik jo kaip nors j darbinti buhalterijoje. Vis ar iau sav s. Tod l vien ryt, nuneš s lagerio viršininkui pasirašyti buhalterines ar tos dienos apyskaitas ir rad s j gerai nusiteikus, užsiminiau, kad man reikalingas pad j jas, žmogus, galintis pagaminti buhalterinius blankus:

- Nes aš nebesp ju!
- Paimk kok senuk. Nes jie tik bezda barakuose!
- Aš jau pasirinkau darbšt ir gab kalin.
- Atvesk j pas mane su pareiškimu!

Tuoju nu jau barakan. Stanislovas paraš pareiškim, kad jis sutink s braižyti.

- Na, k jis gal s tau pad ti? - Ir pa m s pareiškim, nustebo d l gražaus Stanislovo braižo ir taisyklingos rus kalbos.

- *Kakoj nacionalnosti?*
- *Litovec!*
- *Kem rabotal na svobode?*
- *Rabotal i ostalsia ksenzdom.*
- *A, zna it, pop!*

Pupaleigis dar kart pabr ždamas patikslino, kad jis katalik kunigas.

- Koks tavo išsilavinimas?
- Caro laikais baigiau dvasin seminarij Kaune, dvasin akademij Petrograde, studijavau lyginam sias kalbas Tomsko universitete ir Paryžiaus Sorbonos universitete architekt ros fakultete.

- O, koks mokytas! - Ir užd jo rezoliucij: *Buhalteris.* - Lietuviai kaip žydai - vienas kit tempia! Buvo 4 žydai, o dabar - 4 žydai ir 2 lietuviai, o ruso - n vieno...

Kaliniams buvo leidžiama parašyti du laiškus per metus - pavasar ir ruden. Bet ir tie, užsigul j lagerio cenz roje, nepasiekdavo adresato.

Tod l dal laišk išsi sdavom per *nadziratelius*, laisv einan ius kalinius ar tremtinius. Pupaleigis tuojau paraš laišk savo senutei šeimininkei. Po trij savai i gavo maisto siuntin l. At j s švytin iu veidu tartis, kaip ia geriau išskirs ius lauktuves, atrod žvalus ir linksmas.

- Mielasis, pats esi kunigas ir gerai matai, kuriam reikia Tamstos paramos.

- Vladai, bet ne tik lietuviams nor t si pad ti.

Lagerio ligonin je gul jo Vokietijos užsienio reikal ministerijos atsakingi darbuotojai: fon Valenšteinas, daktaras Zomelis, Vokietijos pasiuntinyb s sekretorius Maskvoje Erdmanas, vokie i kariuomen s divizij vadai, Vengrijos grafas akis ir daug kit ekijos, Slovakijos, Estijos, Latvijos valstybinink , apie 40 japon , Kvantungo armijos kari . Mok damas vokie i , angl , pranc z , slav ir latvi kalbas, kun. Pupaleigis dirbo didel darb , klausydamas išpažin i .

Buvo toks atsitikimas. Lagerio operatyvinis galiotinis vyresnysis leitenantas Šikalo (ukrainietis), išsikviet s kun. Stanislov , uždraud jam dalyti gaunamus produktus ir daiktus. O prieš kelias dienas Stanislovas buvo atidav s vienam lietuviui parapijie i atsi st megztin .

- Pilieti galiotini, n ra statymo, draudžian io kaliniui atiduoti savo daiktus!

- Agitacija užsiimi? Trys paros griežtojo režimo karcerio!

Lagerio viršininkas Bobryšinas Vasilijus Nikolajevius, Leningrado rusas, buvo tikrai neblogas ekistas. Pama iau j einant ir papasakojau Stanislovo b d .

- Nasevi iau, tas kvailys paskutin dien dirba, o rytoj išeina atostog . Tegut s senukas pas di karcery vien nakt , o paskui mes j išleisim...

Surad s Stanislov liepiau šiltai apsirengti. Nelabai nusimin s, sak pasiimsi s rožan i , tai naktel netruksianti prab gti. Iš ryto jau jo pasitikti. Ži riu, jau paleistas greitu žingsniu kut kut per snieg ... Vis nakt nepri s. Šitoks šaltis... Ta iau viskas baig si laimingai. Stanislovas nesusirgo, ir gyvenimas tek jo sena vaga.

Dar vienas m s gyvenimo epizodas. Vakarais prieš gulant vykdavo vakariniai patikrinimai. barak eina *nadziratelis*-.

- *Na linejku!*

Visi išsirikiuoja lauke po keturis. Stov jau šalia kunigo Lauren iko iš Duset . Tai buvo aukštas vyras šiltais veltiniais, kailinukais, kepure. Visada tur davo nemažas lašini atsargas, bet kart pasiguod :

- D de Vladai, b doj! Užpuol šunvot s ir ant pusiaujo, ir kitur, guli ant pilvo...

Atsisuko priekyje stov j s Stanislovas:

- O tu žinai, Lauren ikai, kod l jos tave taip m gsta? ia Dievo rykšt : sk pumas per uodeg lenda...

Pats tuo metu penicilino netur jau. Teko por kilogram Lauren iko lašini paaukoti chirurgui Chalilovui. Penicilinas buvo gautas iš lignonin s fond . Po trejeto savai i per patikrinim pad koj s kun. Lauren ikas pasidžiaug , kad nauj šunvo i jau neb ra, o senos nyksta.

Kun. Pupaleigis buvo sant rus, bet retkar iais atskleisdavo savo gyvenimo paslaptis iš Petrabilio laik . Jis ten nuoširdžiai bendravo su kun. Blažiejumi esniu, kuris pažinojo daugel Petrabilio dvasin s akademijos profesori sta iatiki . Dažnai jie kviesdavo prof. esn sve ius, asketines vaišes. ia ateidavo ir pasaulie i rus mokslinink , ir net imperatoriaus Nikolajaus II dukters, Petrabilio institut ir universiteto studentai. Tarp j buvo ir kaln inžinerijos studentas V. Skriabinas, v liau tap s revoliucionieriumi ir pasivadins Molotovu. Bendraujant Molotovas steb - josi visapusiška esnio ir Pupaleigio erudicija. Pats Skriabinas buvo Perms dvasininko s nus.

Baigs akademij , d l nesutarim su lenkuojan iu arkivyskupu Ciep-liaku, Pupaleigis išvyko klebonauti Tomsko parapij . ia susipažino su Tomsko universitete lyginam sias kalbas studijuojan iu Kazimieru B ga iš Užpali . Uoliam studentui tikrai nelengva buvo verstis. Dažnai jausdavo stygi . Kun. Stanislovas apgyvendino j klebonijoje, r m pinigais, r - pinosi jo senkan ia sveikata.

Atk rus Lietuvos nepriklausomyb ir steigus Lietuvos pasiuntinyb Maskvoje, pasiuntinys poetas Jurgis Baltrušaitis, susitar s su Lietuvos užsienio reikal ministru, paskiria Pupaleig Lietuvos konsulinu atstovu visam Sibiro kraštui.

Po Lietuvos Brastos sutarties sigaliojimo 1920 m. kun. Pupaleigiui pavedama duoti pažymas lietuviams ir visiems kitiems gimusiems Lietuvos teritorijoje. Pagal šias pažymas buvo leidžiama išvažiuoti iš Rusijos savo gimt krašt . Toki pažym buvo išduota t kstan iai. Besibai-giant repatriacijos terminui, kun. Pupaleigis buvo K organ areštuotas, gr stas Tomsko kal jimo r sius, kur j sekino šaltis, ut l s ir badas. R pintis kun. Stanislovu nebuvo kam, išskyrus 14-met jo brol Antanuk ir sen j šeiminink . Jokio maisto, jokios pagalbos jis negavo. (Prisiminkime, kad 1915-1916 m. caro organ skirtas lageris karo belaisviams buvo Tomske, kur religinius patarnavimus katalikams atlikdavo kun. Pupaleigis. Jo sesuo - ji buvo už kun. Stanislov jaunesn - iš Tomsko pab go su karininku austru. Belaisviai steb josi lietuvio kunigo išmintimi, protu ir širdimi. V liau, dar b damas Tomske, kun. Stanislovas gavo iš Austrijos-Vengrijos vyriausyb s aukšto rango žymen.) Dabar brolis Antanukas su maisto ryšul liais kas ryt stov davo prie K dur . Vien šalt ryt jam bestovint pri jo trys aukšto rango ekistai (jie d v davo pilko karakulio kepures) ir paklaus :

- Ko lauki, berniuk? Sušalsi!

- ia mano brolis kun. Pupaleigis jau keli m nesiai s di, o siuntinio perduoti vis neleidžia.

Užkalbin s j ekistas dar kart paklaus kunigo pavard s ir ar jis nebuvo Petrapilyje. Antanukas atsak , kad jis baig s Petrapilio dvasin akademij .

- *Mal ik, idi domoj, tvoj brat segodnia verniotsia.*

Tai buvo Skriabinas, v liau pasivadin s Molotovu, ypatingasis galio-
tinis visam Sibiro kraštui. Jis turb t prisimin kun. Pupaleig akademijos
profesori vaiš se.

Tuo tarpu tos stebuklingos dienos ryt trys ekistai išvar kun. Pupa-
leig iš kal jimo r sio, viela surišo jam rankas už nugaros ir var per
Tomsk už miesto miško link. Šal io buvo per 20°, ekist budionovkos ir
arkliai apšarmoj . Kareiviai keik si, kad jiems reikia šalti. Stanislovas
nušalo veid ir rankas.

- Supratau, kad esu vedamas sušaudyti. Meldžiausi, nujausdamas greit
mirt . Priart jus prie miško, išgirdau šauksm : *Stojte, vosderžites', verni-
tes'!* Atjoj s raitas kareivis mus visus sugr žino ir - stebuklas! - ia pat,
kal jimo kieme, paleido mane namo. Kokie nuostab s, Viešpatie, Tavo
keliai! D kodamas Dievui, parašiau Maskv Lietuvos pasiuntiniui Jurgiui
Baltrušai iui, prašydamas par pinti leidim gr žti Lietuv . Po trij savai-
i gavau atsakym , kad Lietuvos užsienio reikal ministerijos Ryt de-
partamento direktoriui Pupaleigiui leidžiama išvažiuoti iš Tomsko. Lydi-
mas trij ekist , atvažiavau Lietuvos pasiuntinyb Maskvoje. ia mane
pasitik s J. Baltrušaitis pasi l apsivilkti naujus viršutinius drabužius,
bet aš atsiskaciau. Gr žau nuskur s ir nusus s. Rygoje mane pasitiko Už-
sienio reikal ministerijos atstovai, pagerb d d orkestru ir išlyd jo
Kaun . Kauno stotyje pasitiko užsienio reikal ministras Petras Klimas ir
kiti pareig nai. Gavau darb Ryt departamente. Po tiek išgyvenim , su
tokia savijauta man šios pareigos buvo svetimos. Juk buvau kunigas ir
jaunimo aukl jimui labiau reikalingas negu diplomatiniam darbui. Pasita-
r s su prof. esniu, paprašiau ministr P Klim , kad mane iš t pareig
atleist .

Stebint kun. Pupaleig iš arti, gyvenant žiauriausiomis s lygomis -
Užpoliar je - ken iant bad , šalt , ligas, jo dosnum ir užuojaut visiems
žmon ms, vis taut kaliniams, d kojau Dievui, kad Lietuvos žem je bu-
vo toki kunig - *Sacerdos in aeternum*!

Tikiu, kad kiti kunigai iš Kurij archyv atskleis daugiau šviesi jo
gyvenimo met , kuriais stiprino Katalik Bažny ios pagrindus Lietuvoje
ad majorent Dei gloriam !..

Kunigas Stanislovas Pupaleigis gim 1887 m.

Kunigu šventintas 1910 m.

Mir Pajil je 1967 m.

LIETUVI DORIN KULT RA

A. Kazimieraitis [Aleksandras Žarskus]

R TA

*O nemari tavo žali šakeli , r ta,
Gležnuos lapelius slypinti galia.
D l to sesut s pasirinko tavo žal
Pasidabint kasas, pagražinti daržel ,
Kad tu gyvyb s ženklas - kas tik b t ,
Ar šalnos kada, sniegas dengia - vis žalia!*

(J. Aistis)

Nagrin jant lietuviškumo esm , lietuvišk savimon , dorin balt kult r , anks iau ar v liau iškyla r tos vaizdis, kaip m s gyvastingumo šaknis, versm , iš kurios amžiais m s prot viai s m si gyvyb s vanden . Nepapras-ta pagarba r tai ir išskirtin jos paskirtis m s tautosakoje daug k pasako. R ta vienaip ar kitaip minima kas tre ioje liaudies dainoje (17, p. 241).

Dar šio amžiaus pirmojoje pus je r toms b davo skiriama garbingiausia darželio vieta: *R t viena lovel b davusi pa iame darželio vidutyje* (16, p. 306). Mergel s, eidamos bažny i , b tinai nešdavosi g li puokšt , kurio-je *pagrindin g l , ypa iš kvietko pakraš i , b davusi r ta* (17, p. 307).

K reiškia lietuviu savimonei r ta? Kur slypi glėžno r tos lapelio nemarumas?

M s prot viai visa esybe jaut amžinai žalios r tos ir lietuviškumo tapatum , tod l j gerb ir myl jo. Mes to jau nebejau iame. Mums jau reikia aiškintis šito *gyvyb s ženkl* sl pin arba n dieniškai tariant - r tos simbolik . Bene geriausiai tai galima padaryti tiriant liaudies dainose ir vestuvi papro iuose atspind t r tose, r t vainik lyje slypin ios galios nemarum .

R t , r t vainik lio simbolika, b dama susijusi su žmogumi, n ra vienos prasm s. Kaip su žmogumi susijusi simbolika, ji turi vertikal j matmen . K niškoji branda - žemiausias r t vainiko vaizdis. Nagrin - damas lietuvi liaudies dain poetik , r t vainik lio simbolik yra aptar s Balys Sruoga ir padar s išvad : *Vainikas - vainik lis - nekaltyb s simbolis* (19, p. 211). Šios pernelyg siauros išvados jis laik si netgi susi- d r s su akivaizdžia logine nes mone, kuri ir suk l vienaprasmiškai nusakyta r t vainik lio simbolika. Min toje studijoje B. Sruoga pateikia T. Brazio harmonizuotos dainos *Vai tu, diemed diemed li* ištrauk :

Tu palikai vainik l

Už balt skobneli :

- Jau negr šiu, motyn l,

Pas tave atgaliau.

Aš palikau vainik l

Jaunesnei seselei (19, p. 213).

Kaip galima palikti vainik l jaunesnei seselei, - nesupranta B. Sruoga, - jei jis nekaltyb s simbolis? Apkaltinami dainos k r jai: Tik mergiškas samprotavimas, - rašo B. Sruoga, - gali taip nušnek ti: koki u gi b du ji savo vainik l gal jo seseriai palikti? Aiškus dalykas: T. Brazys harmonizavo, kaip gryn pinig , suterliot dain (19, p. 213).

Dain , kur kalbama apie vainik lio gr žinim , yra ir daugiau (žr., pvz., jsd, 901; žt, 164; td, m, 471). Mažoje Lietuvoje yra išlikusi dain su abejomis šakomis - bernelio ir mergel s, kuriose apdainuojamas vainik lio gr žinimas. Pasirodo, kad ne tik mergel perduoda vainik l, bet ir bernelis palieka pentin lius jaunesniajam broleliui:

*Gr žte nebsugr šiu,
Slaugyt nebslaugysiu,
Parsiuntysiu pentin lius
Mažiausiam broleliui.
Nešiook, brolut li,
Mano pentin lius,
O aš jaunas bernelis
vargus puoliau.*

*Gr žte nebsugr šiu,
Slaugyt nebslaugysiu,
Parsiuntysiu vainik l
Mažiausiai seselei.
Nešiook, sesuž le,
Mano vainik l,
O aš jauna mergel
vargus puoliau (t d, v ii, i 8).*

Pentin liai, žirgelis, kepur l , kaip ir sesel s vainik lis, yra brolelio pagarsinimo (pak limo) martus ar mar ias, brandos apeig - iniciacijos išoriniai ženklai, kuriuos jis, kaip sesel vainik l, li d damas palieka - perduoda jaunesniajam broleliui. Šios dainos primena iniciacijos apeigas, kurios vykdavo vestuv se, pagarsinant martus ar mar ias jaunojo jaun esn j brolel ar nuotakos jaun esn j seser : vestuv se vainik lio perdavimas vykdavo tikr ja žodžio prasme.

Kupišk n vestuv se, atlikus nuotakos nuometavim : *Jaun j užgaubus nuometu, didysis pamergys, išpirk s jaunosios vainik iš mitulio [vyriausias pajaunys], atiduoda j jaunosios jaunesnei seselei, uždedamas t vainik ant galvos. <...> Jaunosios pajauniai - vedžiai pasodina apvainikuot jaunosios seser vidury gry ios k d n ar suolelin. Ji apr dyta apeigiškai, kaip ir jaunoji prieš gaubim , su kalpoku ir su jaunosios r t vainiku ant galvos. Tuo metu aplink vainikuojam j stovintieji švie ia pušin mis balanomis ar lajin mis žvakut mis. Pajauniai - vedžiai, pa m k d su s din ia joje mergaite, kelia j aukštyn ligi lub šaukdami: „Karr navojam ant vien met !“ Jei mergait labai jauna, tai šaukia ant daugiau met . Vadinasi, linki jai per tiek met ištek ti (2, p. 246).*

Dz k vestuv se pati nuotaka, atsiveikindama su r t darželiu, perduoda r t vainik l jaunesniajai seseriai, palyd dama tai tokiais žodžiais: *„Dovanosiu jai vainik l nuo savo glotniosios galvel s, kad ji skaisti nešiot , kad ji skaisti d v t dien vakar l, kad žaliai r tai nuvysti neleis t , kad mano gailias ašar les parinkt , jomis žali r tel paliet !“ - ia sodelin eina nuotakos sesuo, jei yra jaun esn , ir priima iš jaunosios vainik (10, p. 41).*

Pasirodo, jog vainik galima perduoti ir jaunosios jaunesniajam broliui. *Kuri jaunoji neturi seser, tai vietoj sesers kar nuojamas jaunosios brolis, jaunesnis už vedusius brolius* (2, p. 247).

Atsiveikindama su seserimi, nuotaka išsako žodžiais tai, kas buvo atlikta apeigomis: *Sesutyta, mano jaunolala, palieku tau daržel ir r t vainik l. Saugok mano r t daržel, gražiai užlaikyk mano r t vainik l* (2, p. 257).

Šiose pagarsinimo marias ar martus apeigose labiausiai pabržiama r t vainiklio simbolikos biologin, buitin žmogaus plotm - vainiklis šiose apeigose pirmiausia simbolizuoja sesel s ar brolelio k nišk j brand d, t.y. j tinkamum tek ti ar vesti.

Pažym sime, kad r t vainiklio simbolika, kaip ir žmogus, yra nedaloma. Iškilus pirm viet vienai iš simbolikos prasm i, kitos (šiuo atveju aukštesn s) prasm s lieka kontekste, tai ir rodo min ti nuotakos žodžiai perduodant vainik l: <... > *skaisti nešiot, kad ji skaisti d v t* (10, p. 41).

Jaun ner pesting dien - seseryst s vieta vainiko simbolikoje

Kylant hierarchine linija aukštyn, atsiveria bendruomenin -kult rin žmogaus raiškos plotm . Jai iškilus pirm viet , vainiklio simbolikoje vyrauja jaun , ner pesting dien - seseryst s prasm . Ši prasm vainiklio simbolikoje, kaip ir bendruomenin -kult rin žmogaus raiška, dažniausiai pasitaiko vestuvi apeigose ir dainose:

*Verk sesel iš tikros širdel s,
Pagail jo žali j r teli ,
Pagail jo žali j r teli ,
Pagail jo jauni j dienei* (jsd, 478).

Piršlys prie jos prieidamas, •

Jai širdel dr sindamas:

*- Nesigail k r teli ,
Nei jaun j dienei :
Nepab si po r tel mis,
Reiks tau permainty dieneles,
Reiks permainty dieneles,
Reiks pad ti r teles* (jsd, 378).

Piršlybose, jei abi pus s sutardavo, mergel duodavo berneliui skepet suvyniot r t puokšt , idant parvežt b simai anytai. Tai b davo ženklas, kad mergel ketina tek ti. Jeigu v liau žvalgytuv se vestuv s iširdavo: <...> *tada jaunikis gr žindavo skarel su r tomis sakydamas: „Aš gr žinu tavo dovan ir jaunus dienas“* (11, p. 571).

Šie pavyzdžiai akivaizdžiai rodo, kad r tel s, r t vainiklis simboli-zuoja ir jaunas, ner pestingas dienas - seseryst , ko B. Sruoga nesuprato. Su tuo sutinka ir „Lietuvi tautosakos apybraižos" autoriai, tvirtindami,

kad *r t vainik lis*, *r tel s yra jaun dien simbolis* (12, p. 178), ta iau ir šios apybraižos autoriai, panašiai kaip B. Sruoga, *r t vainik lio* simbolik riboja viena prasme.

Piršlyb dainose dažnai minimas žirgo pririšimas prie *r t darželio*, tvorel *s išlaužimas* ir žalios *r tel s išmindžiojimas*. Su kuo tai sietina? Pasekime piršlyb papro ius: *Piršliai prisirišdavo arklius prie r t darželio arba kl ties pastog s, tuo duodami ženkl apie savo atvykimo tiksl* (18, p. 570). Piršlyboms pasisekus, prarandamos *r tel s - jaunos dienos*, k vaizdžiai nusako *r t darželio išmindžiojimas*. Svarbu pažym ti, kad piršlybose ne tik mergel praranda jaunas dieneles - *r teles*, bet kartu ir bernelis praranda jaunas dienas - *b r žirg* :

Oi s nyti, tu jaunasis,
Kad nujosi prie mergel s
Nedaryk falšel :

Neverk vartus iki galo,
Neduok žirgui vis vali ,
Nemindyk r tel s!
Išvilks tau pilkus švarkus,
Atims ir tavo b r žirg -
Bus tau iškad l (t d , v ii , 36).

Šiuo atveju bernelio žirgelis, kepur l ar pentin liai, kaip ir mergel *s vainik lis*, *r tel s*, simbolizuoja seseryst [plg. ved kult roje *šaišava*, pirmasis žmogaus gyvenimo tarpsnis (21, p. 26)]. Ne tik bernelis nuima mergelei vainik l - jaunas dienas, bet ir mergel *užkliuvus pentin liams*, nuima jaunas dienas - kepur l . Piršlyb dainoje dainuojama:

Ei užklius, užklius
Tavo pentin liai
Už nauj j stakluž li ,
Už nauj j stakluž li ,
Už nauj j stakleli ,
Už plon drobeli ,-
Nuimsiu kepuruž l ,
Nuimsiu kepuruž (j s d , p. 49).

Kad *berniokui kepur - tas pats kas ir mergiotei vainikas - ta pa ia prasme*, pažymi ir B. Sruoga (19, p. 217). Ypa tai ryšku dainose, išlaikiusiose abi linijas: bernelio ir mergel *s*. Tiek bernelis, nulauž *s r t šakel*, praranda juodb *r l*, tiek mergel , nutv rusi už kaman li [sutikusi tek ti, mergel šerdavo piršli žirgus (12, p. 167); su tuo papro iu susij s ir vainiko, *r teli suš rimo žirgui vaizdis*, kaip seseryst *s praradimo simbolis*], praranda vainik l - jaunas dienas. Nors dar yra žirgeli t vo stainel j ir daržely r teli , bet neb ra valuž s :

- *Nelaužk, berneli,*

R t šakel -

Nustoksi juodb r l .

- *Kad ir nustoksiu,*

Ir kit gausiu -

Dar yra t vo str jel j .

- *Oi kad ir b t*

T vo str jel j -

Valuž s nebtur si.

- *Netverk, mergele,*

Už kaman li , -

Nustoksi vainik l .

- *Kad ir nustoksiu*

Ir kit gausiu, -

Dar yra darže r teli .

- *Oi kad ir b t*

Darže r teli -

Valuž s nebtur si.

(TD, VII, 45; plg. dar: ŽT, 24).

Labai dažnai lalavimo ir piršlyb dainose minimas *šiaurus vejas*, nupu iantis mergelei vainik l. Gyv ir daugiasluoksn vainiko simbolik sutapatins su negyva viena prasme, B. Sruoga nesupranta ir šio vaizdžio. Ir v l jis kaltina dainos k r jus: *Vadinas, vainikas, kaipo simbolis, nustoja savo prasm s, liaudies dainininkams darosi neberekalingas. Apie j dainuojama inercijos b du, nebeusimanant esm s. Tod l ir dainos motyvas apie vainik l pasidaro nebegyva abstrakcija* (19, p. 216). Argi iš tikr j taip yra? Pam ginkime suprasti š gyv poetišk dainos k r j vaizd .

Margam t vo dvarely tarp broleli ir seseli auga merguž l . Ner pestingos, tyros jaunyst s metas - seseryst . Nelauktai ateina brandos metas - kritinis žmogaus gyvenimo taškas. Virsmas, susij s su jaun , ner pesting dien praradimu ir per jimu nauj socialin pad t - moteryst . Kaip gražiau išreikšti nežini ir nerim , kylant gyvenimo kryžkel je, jei ne šiaurais v jo g siu? Pirm j šiaurais v jo p stel jim mergel pajunta pagarsinant j (brandos apeigose) mar ias, tod l lalose ir minimas šiaurus v jelis:

Vai ir užaugo žalia r tel \ -

Vyneli vyno Žaliasai, [kartojama po kiekvienos eilut s]

Tai ji suskyn r t vainik l - ...

Ir užsid jo sau ant galvel s

Vai ir pap t šiaurus vejelis

Vai ir nup t r t vainik l (1, p. 96).

Jau visai rimtai grasydamas žaliajai r telei - jaunoms dienoms, papu-
ia šiaurus v jas, kai prie r t darželio pririšami piršli žirgai:

Man besemiant vanden l ,

Ir ištiko šiaurus v jas.

Ir ištiko šiaurus vejas,

Ir nup t vainik l .

Ir nup t vainik l

j reli gilum l (j s d, 78).

Nors šiaurus v jas - piršliai nup t vainik l, ta iau atl k s gulbin lis neša v jo nup st vainik (Ir D. Sauka, panašiai kaip ir B. Sruoga, mato šioje dainoje

nenuoseklum ir prieštarungum . Jis netgi pasijuokia iš v jo nup sto vainiko: *Anoks ten ir vainikas, kur vejas kart jau nup t , - b ta kuo puikuotis ir gail tis!*) (17, p. 247)), kur mo iut s daug dukreli - reik s pagarsinti j mar ias jaunesn ištekan iosios seser . t dvar , kur gulbin lis atneš vainik l ,

Susįjojo daug berneli

Pas t vien merguž l (j s d , 79).

Berneli pulko susįjojimas *pas t vien merguž l* reiškia, kad piršliai atvyko galutini sutartuvi - užgertuvi , nes dar XIX a. galutin piršlyb faz jaunasis atjodavo su palyda (liudininkais) (9, p. 255). Kad šiaurus v jas nup t vainik l , visai nereiškia, jog mergel j prarado - prarastos tik jaunos, ner pestingos dienos. J ant sparneli atneš gulbin lis - vainiko simbolika ia dar ne visa, kaip matysime v liau, su juo nesiskiriama ir moteryst je.

Nors bernelis piršlius jodavo ir savo iniciatyva, ta iau tai neturi reikšm s: šiaurus v jelis - piršlybos ir jam, kaip ir mergelei, pražudo jaunas dieneles - nupu ia pentin lius juod purvyn l :

V jeliui pu iant,

Šakel ms linkstant,

Nupu ia pentin lius

juod purvyn l .

- Prapuol mano jaunos dieneles,

Lai prapuol ir pentin liai (t d , v ii, ii).

Pri jome nuosekli išvad : liaudies dainose dažnai minimas *žirgo pri-rišimas prie r t darželio, r t išmindžiojimas, r t vainiko žirgui suš-rimas, vainik lio nup timas* m s racionalios, apribojan ios vainiko simbolik viena prasme, m stysenos siejamas su mergel s nuskriaudimu, t. y. k niškos nekaltyb s praradimu, težymi tik vestuvi pradži - piršlybas, pražudan ias jaunas, ner pestingas dienas - seseryst .

Dainose dar minimas *vainik lio prauliavojimas kar em l j*. Tai liekanos seno, tur jusio svarbi prasm papro io, ypa paplitusio Dz kijoje, kur bernelis, prieš prad damas piršlybas, užgerdavo mergel kar emoje: *Nusistat s d l vienos kurios, turi reikalo anks iau ar v liau nei imti jai pirštis j užgerti.* <...> *Užgeria paprastai šventadieniais, susek s bažnytkaimy ar miestely pasirinkt mergait , kvie ia j vien ar su drauge smukl n ir vaišina.* <...> *Užg r s merg , ten pat tariasi d l piršli pasiuntimo* (10, p. 17-18).

Iš senesni žmoni žinome, kad lietuviai, sudarydami kok sand r , visada užgerdavo. Šiandien mes jau tik *laistome* ar *geriame magary ias*. Tai yra tos pa ios, kadaise tur jusios svarbi sakralin prasm apeigos likutis, virt s prietarų. Ta iau dar prieš ger šimtmet šios apeigos prasm buvo gyva žmoni s mon je. L. Jucevi ius aprašydamas baigiam j piršlyb dal — sugertuves, sako: *Alaus* [nors ia minimas tik alus, ta iau išlik paproiai, pvz., jaun j sutikimas su vandeniu, dar tebepraktikuojamas Dz kijoje (4, p. 360) rodo,

jog anksčiau sugertuvė būtų davusi užgeriamą tyru vandeniu] *sug rimas yra kaip ir sutarties patvirtinimas. Užtat tuo atveju, kai katra pus netesi sutarties, lietuviai sako: „Išg riau su juo ind , bet jis neišlaik švenčiausios priesaikos“* (9, p. 259). Todėl sugertuvi, kaip minėta, jaunas atvykdavo su palyda - liudininkais, o nuotakos tiktai savo ruožtu kviesdavosi liudininkais kaimynus. Sukviestieji kaimynai skirstydami ir dainuodami šalia: *Jau prag r me mergel , išleisime j svetimon šale n* (10, p. 27). Matome, kad ir *vainiklio prauliojimas* reiškia piršlyb pradži arba, kaip šiuo atveju, skming piršlyb pabaig, t. y. t pa i jaun , ner pesting dien praradim .

R tos ir skaista

Prieš važiuodami bažnyčią, jaunieji pasikeisdavo r t vainikais. Šioje apeigoje būtų sakoma vainiko padavimo oracija. Viena iš A. Juškos užrašyt vainiko padavimo oracij prasideda kiek netikais žodžiais: *Liaukit s kalb ti, griežti, šokti, nutilkite nors Marijos minut l* [Marijos minut l - adyn l - minima ir kit tautosakos rink j užrašytose vestuvi oracijose (žr., pvz., 15, p. 172; p. 175; 6, p. 222)], *klausykite s mano bylos* (11, p. 325). Matyt, tie paprasti, neapsišvietę, tačiau vidujai taurūs Lietuvos kaimo žmonės regėjo ar bent nujautė tai, ko mes jau nematome, neįėjus: *ši valand l skaisti nuotaka labiausiai panaši Marij .* (Kartu tai pavyzdys - ir toli gražu ne vienintelis - tobulo lietuvių s ir krikščionių s esmi suaugimo.) Šioje apeigoje pirmą vietą iškylo dvasin žmogaus raiškos plotmė, o vainiklio simbolikoje visu garsumu suskamba *skaistos motyvas*.

Kad teisingai būtų suprasti, aptarsime šio vokio prasmę. Balio Sruogos vartota ir dabar neretai vartojama nekaltybės šio voko nevertotina kaip skolinys iš svetimos mums tabuistinės kultūros. Jos nevertoto ir mūsų protaviai. Akademiniame Lietuvių kalbos žodyne nepateikta nė vieno sakinio iš gyvosios kalbos *nekaltybei* iliustruoti. Nebuvo jį vartojama ir vestuvi oracijose. Keturiuose A. Juškos užrašytose vainiko padavimo oracijose nuotaka nėra karto nepavadinta nekalta, užtat net dvylika kartų nuotaka ir r t vainikas pagerbti žodžiu *skaistus*.

Be žodžio *skaistus*, turime dažnai tautosakoje ir gyvojoje kalboje vartojamą žodį *tyras* (*šaltas vandenlis, tyras vandenlis*), kuris dar reiškia ir tyrlauk, nelieštas pirmprad gamtą. Taigi *tyrumas, tyra* reikšt pirmprad, natūrali skaistės seserystė. Savaimė aišku, kad pereinant iš seserystės moterystės, pažeidžiama prigimtinė *skaista - tyra*. *Tyros* praradimas mūsų tautosakoje perteikiamas bene poetiškiausia metafora. Jaunėr pesting dien praradim vaizduoja vėjo nuplėstas vainiklis, o tyros netekimas nusakomas kaip r t, r t vainiklio gaivumos - rasos nukritimas: *Pu ia v jelis iš vis pusi , kre ia rasyt l nuo r tyt li* (d) Pl. (Lkž, xi, 182); *Krenta rasel nuo r tyt li* (d) Dglš.: *P t v jelis iš vakar li , kr t rasel nuo r tait li* (d) Ud (lkž, xi, 1033). Tolesnis skaistos išlaikymas

jau siejasi su tautos kultūra ir žmogaus dorine s mone. Skaista kaip sukult rintoji tyra yra nauja b sena, pasiekta dvasin mis žmogaus pa-stangomis, atremtomis j doros kult r . J galima pavadinti antr ja tyra, antr ja nekaltybe (o. Milašius) arba s moninga tyra. Tyra santyčiau su skaista taip, kaip nat ra su kult ra.

Vainiko padavimo oracijose randame aukštos doros pamokym , pa-tvirtinan i r t vainik lio - skaist s simbolik : *Mes atnešame <...> šit graž vainik l , kur davin sim iš rank rankas su slavinimu ir palaiminimu <...>. Slavina tave, gražioji nuotaka, tas r t vainik lis. Tu gali b ti prilyginta žvaigždelei dangaus aukštyb se* (plg. Marijos vaizd - Aušros žvaigžd) (11, 361-362). *Imk iš pavieryt rank mano, sek ant galvos savo, tegu tau rodo amžin vienyb su paskirtu tavo širdžiai berneliu* (11, p. 362). *Vainik lis patol neperstos kvėp ti, pakolei viež-lybai gyvensita judu. Ir aš atnešiau t r t vainik l <...> idant vi-siems šviestum t savo gražiu elgimos, kaip rož s ir lelijos kad švie ia savo gražumu ir skaistumu visame darželyje* (11, p. 363). *Myl kitaus judu ne tik prigimta ir k niška meile, bet reikia myl tis šventa ir dva-siška meile* (11, p. 364).

Panagrin kime sen , dar Simono Stanevia iaus užrašyt vestuvi dai-n *Ko s di, broleli, ko rymai?* Šioje dainoje, kuri dainuojama atsisveiki-nimo vakar (per jaunojo išleistuves ir mergvakar), pasiekiami tikrai dramatiš-ka tampa:

O kur m s brolelis s d jo,

O kur m s sesel s d jo,

O kur m s jaunasis rymojo,

O kur m s jaunoji rymojo,

Ten išdygo žalias diemed lis,

Ten išdygo balta lelij l ,

Ašaruži žemuž nek l .

Ašaruži žemuž nek l (SDŽ, XVII).

Bet tokia tampa, - rašo D. Sauka, - yra per daug netik ta ir aštri, min tos strofos organiškai nepritampa prie stereotipin s kompozicijos, o toliau v l taip pat nesurandama tinkamo minties t sinio: priduriama kon-taminuota pabaiga, iš ties prieštaraujanti visai dainos min iai - brolelis (lyg niekur nieko!) klausia žirguž l , ar j lyd s, mergel klausia vainik l (17, p. 254).

Dainos kompozicijoje D. Sauka neranda logikos. Kur kalbama apie dorin - dvasin vyksm , logikos (racionali ja jos prasme) n ra ir negali b ti. Logika ia iracionali, pagr sta prieštaros sprendimu - per jimu nauj plotm , t. y. kokybiniu virsmu.

Graži to vestuv se vykstan io virsmo iliustracija yra giesm *Iš verks-mo stojos linksmyb* , kuri m s prot viai, pažym dami vykstant skaus-ming virsm iš vienos kokyb s kit (iš seseryst s moteryst) giedodavo kritiniais vestuvi momentais (2, p. 245 ir 268). Arba plg. E. Gizevijaus vestuvi apraše randam sakin : *Verksmas pasiliov , visos raudos bai-g si kaip kirste nukirstos ir dabar iš vis aki tryško džiaugsmas* (13, p. 162).

Dainos pabaigoje, kaip rašo D. Sauka, *lyg niekur nieko!* (plg. iš *verksmo stojos linksmyb*) bernelis klausia žirgelį, o mergelė - vainiką I:

- *Žirguž li, juodb r li mano, - Vainik li, žaliuk li mano,*
ar tu eisi su manim drauge? ar tu eisi su manim drauge? (s d ž, XVII).

Tiek berneliui žirgelis, simbolizuojantis jo taurą *skaistum*, tiek mergelei vainiką, išreiškiantis jos šventą *skaist* - žada lydėti juos ir po vestuvių:

- *Aš paprat s su tavim eiti*
aš paprat s keluž keliauti (s d ž, xvii, plg. js d, 486).

Ta pati mintis išsakoma ir *Oracijoje brolio, vainikus paduodančio*: *Nu-skink jaunam jaunikai iui t brangi r t šakel arba aukso žied lelijos.* *Kaip šviesi saul malon rodyse, taip ir tu girsies ja iki smerio savo* (15, p. 211).

A. Juškos aprašytose veliuniški vestuvėse, savaip kelią jaunuosius, vestuviniškai dainuoja:

- *Kelkis, merguž le,*

Ilgai miegi,

Mano lelij le,

Ilgai miegi;

N ra vainik lio

Ant galvel s,

Aukso žieduž li

Ant rankel s.

- *Traukis, bernuž li,*

šalbier li,

Teb r vainik lis

Ant galvel s.

Teb r vainik lis

Ant galvel s,

Aukso žieduž liai

Ant rankel s.

- *Kelkis, bernuž li,*

Ilgai miegi,

Mano dobil li,

Ilgai miegi:

N ra pentin li

Ant kojeli ,

Kiauni kepur l s

Ant galvel s.

- *Traukis, merguž le,*

šalbier le,

Teb r pentin liai

Ant kojeli .

Teb r pentin liai

Ant kojeli ,

Kiauni kepur l

Ant galvel s (n, p. 337).

Vainiką lis nuimamas, bet ir pasilieka! Ar tai prieštaravimas? Vainiką lis simbolika visa tai apima. Neb ra vainik lio, kaip jauna nerpesting diena - seserys simbolio, bet jis pasilieka, eina kartu kaip *doros kult ros k rinys - skaistos simbolis.*

Dain žodžius, kad vainiką lis kaip skaistos principo išraiška pasilieka ir po vestuvių - moterystėje, patvirtina net paskutiniai, jau XX a. II pusėje, vykusios etnografinės ekspedicijos užrašai. Var nos apylinkės jaunuves jaunoji vykdavo su r t vainiką liu ant galvos ir r t puokštė rankose: *Po jungtūvi puokštė padavo ant altoriaus, o nuo galvos nusegt vainiką l sutuoktin laikydavo pakabint ant sienos arba kraitskrynės prieskrynėje* (7, p. 236). Esmingiausia vainiką lio saugojimo prasmė jau buvo primiršta, bet štai Panevėžio apylinkės (apie 1960 m.) dar buvo žinoma, kad *kuri vainiką l po vestuvių ilgiau išsaugodavo, tai apie t kaimo žmonės*

kalb davo, kad žmogui gerai sekasi, vainik l taip ilgai išlaik . Jei vainik lis nebesaugomas, tai geriau j sudeginti <...>, nes jis šventas (7, p. 236). Vestuvi vainiku gydydav , ypa vaikus. Informator E. Lankelien (Var nos aps.) dar apie 1957 m. *šutino vaistams savo vestuvin vainik , išlaikyt skrynioje 53 metus* (7, p. 236).

Atidžiau pažvelg vestuvinius papro ius ir tautosak , susijusi su r t vainik liu, prieisime iš pirmo žvilgsnio lyg ir paradoksali , ta iau nenuneigiam išvad - **vainiko nu mimo apeigos senosiose m s vestuv se neb davo.** „Svotbin je r doje“ neminima vainiko nu mimo apeigos, ta iau jis jau bandomas nuimti, bet dar nenuimamas - nuotaka apgaubiam kartu su vainiku (11, p. 367-368). XX a. pradžioje apie Biržus, Žagar , Kupišk jau buvo susiformavusi atskira vainiko, kaip jaun dien simbolio, nu mimo apeiga, kuri nebuvo siejama su sugultuv mis (žr. 2, p. 244-246). J. Mickevi iaus „Žemai i vestuvi “ apraše vainiko nu mimas jau siejamas su sugultuv mis, ta iau, kaip pažymi J. Mickevi ius, seniau vainikus *nusegdavo tik po vis vestuvini apeig <...>, o šventintuosius bažny ioje savo vainikus susituokusieji labai gerbdavo ir laikydavo d žut se iki mirties* (14, p. 88). Bl stant vainik lio simbolikos prasmei, vainiko nu mimo apeiga rutuliojosi toliau ir Užnemun je atsirado naujas paprotys - vainiko deginimas (3, p. 373). Nors sudeginimas reiškia ne sunaikinimo, o sakral veiksm (plg., lavono, švent daikt deginimas), perkei iant ugnimi jau nebesaugomas šventenybes kit substancij ir tuo b du jas išlaikant, ta iau toks sprendinys yra seklus - išsaugodamas sakralum , **paneigia vainik kaip gaivos, amžino žalumo id j ,** tod l neretai vainiko deginimas naujoje, desakralizuotoje tautosakoje ribojasi su ironiška dviprasmybe, l kštu s moju.

Eidami nuo min tos A. Juškos aprašytos gaubtuvi apeigos priešing pus , panirsime r t vainik lio simbolikos gelmes. V Kr v s-Mickevi iaus aprašytose (xx a. pradžioje) „Dz k vestuv se“ (10) nerasime n užuominos apie vainiko nu mim . Vainiko nu mimo nemini ir J. epien , 1970 m. aprašiusi šiuolaikines dz k vestuves (4). O pasak Daukanto, *ant gal galo jaunajai nuseg vainik ir, kasas nukirpus, nuometu galv aprutulo, kuri ta iau vainik ant nuometo d v jo iki s n pagimdanti* (5, p. 82). Nors vainik pakeisdavo nuometas, ta iau kaip šventenyb jis b davo saugomas vis gyvenim .

Skaista moteryst je yra krikš ioniškosios santuokos idealas

Apie j kalba pop. Pijus IX enciklikoje *Casti conubii - Skaisti santuoka.* Vatikano II Susirinkimo nutarimuose skelbiama, kad sutuoktini skaisty b s laikymasis susij s su gyvyb s prat simo atsakomybe (20, p. 162-163).

M s tautoje, kiek galima spr sti vien iš ia pamin t fakt , *skaisti santuoka* buvo savaiame suprantamas dalykas, o paskirais atvejais pasitaiko

ir dabar: 1986 m. Panevžio apylinkėse mirusi 11 metų motina prieš mirtį paprašė palaidoti ją su r tomis, kaip išlaikytos *skaistos* ženklu.

Kaip saugomas r t vainiklis, t. y. *skaista* vedybiniame gyvenime, galima tik numanyti kad ir iš šios sukeltuvi ir nuometavimo dainos:

Ne ugnuž j sudeg

Nei vandeny paskendo,

Nei kelių nub go, -

Tik bernužis nu m .

Tas mano vainiklis

Aukso kubkų laikomas,

Aukso kubkų laikomas,

Rincku vynu mirkomas (j s d, 665).

Vainiklio saugojimas nebuvo beprasmis - vainiklis vis laik gyvas: žaliuoja, vysta, pelija ar yra atgaivinamas vandeniu (plg. TD, VII, 101).

Skaisti meilės rasa, t. y. ji nuolat turi būti palaikoma, gaivinama žmogaus esmės, jo sielos. *Skaistos rasa* minima ir dainose. Kai ypa stipriai reiškiama *skaistos* motyvas, dainuojama apie r teli sidabro ras :

Eisim, seserl s,

r t daržel,

Sidabro krint rasa,

Ant žali r teli (8, p. 259).

Skirtingai lygi meilė reiškiama visose žmogaus gyvenimo srityse: kūno, jausmų - minčių ir dvasios. Tačiau skaisi ji išlaiko tik nepaliaujamai krintanti dvasinę gaivos rasą. Darna tarp vis žmogaus gyvenimo sričių ir hierarchinio principo išlaikymas (kai visoms žmogaus apraiškomis vadovauja žmogaus esmė, jo siela) skaisina žmogų. Skaisčius žmogus tampa nepriklausančia nuo išorinių takų, save kuriančia asmenybe su vyraujančiu dvasiniu-kūrybiniu lygmeniu. Vis labiau reiškiantis nemirtingajai žmogaus esmei-sielai, peržengiamos laiko ir erdvės ribos. Taigi *skaista* yra kelias tapsm asmenybe, nemirtingum, o r t vainikas, kaip tvirtina ir L. A. Jucevičius: *Vainikas Lietuvoje yra laikomas nemirtingumo simboliu* (9, p. 20), - *amžino žaliavimo, nemirtingumo ženklas*.

Belieka pridurti, kad žodis *r ta* reiškia ne tik darželio r t . Vis pirma jis priklauso pačiam abstrakčiausi žodžių eilei, kaip antai: *darna, dora, tau-ra, skaista, rasa* ir pan., kuriais m s protaviai išsakydavo savąjį gyvenimo sampratą. Šiandien mes juos vadintume filosofiniais kategorijomis. Darželio r ta taip gerai išreiškia *r tos* esmę, kad netgi tapo šios s vokos pakaitalu. Prieš keletą metų Eugenija Šimkūnaitė „Valstiečių laikraštyje“, daugelio pasipiktinimui, teigė, jog darželio r ta, kuri yra atvežtin, nėra tikroji r ta ir kad senieji lietuviai r ta vadindavo meškaugę. Ir, matyt, ji savaip yra teisi, nes, m s nuomone, bet kuris amžinai žaliuojantis augalas gali būti vadinamas *r ta*, kaip s vokos, kuri m s protaviai vardiavo žodžiu *r ta*, vaizdis, kurio esmingiausioji prasmė tebelieka iki galo neatskleista.

Santrauka

R t vainik lio, r tel s simbolika apima visus žmogaus raiškos lygmenis: *k nišk j*, *bendruomenin -kult rin* ir *dvasin*. Tod l r tos simbolika gyva ir daugiasluoksn . Joje vairiai susipindami, stipriau ar silpniau nuskamb dami, ta iau organiškai reiškiasi visi trys r t vainik lio vaizdžiai: *k niškosios brandos, jaun dien -seseryst s, tyros* ir *skaistos*.

Jeigu m s prot vi doros kult roje žemesnieji r t simbolikos elementai atskirais atvejais gal davo nusilpn ti iki visiško išnykimo, tai *skaistos* motyvas visada išlikdavo.

Kai r t simbolikoje vyrauja dvasinis - k rybinis žmogaus lygmuo, *skaista* - vainikas tampa nemirtingumo, amžino žaliavimo ženklų. Dabar vestuvi papro iuose aiškiai regima r t vainik lio prasm s desakralizacija - nuo r t vainiko kaip šventenyb s išsaugojimo vis gyvenim iki papro io deginti vainik vestuv se - atspindi gyvos ir daugiasluoksn s vainiko simbolikos atnaminim . Ji rodo m s dorin s s mon s sekl jim .

R t vainik lio simbolika išreiškia tiek paskiro žmogaus, tiek žmoni bendruomen s dorovin s s mon s lyg .

Esmingiausioji s vokos *r ta* prasm kol kas slepiasi po užmaršties šydu.

SANTRUMPOS

JSD - Lietuviškos svotbin s dainos/ užr. A. Juškos. T. I-II. Vilnius, 1955.

SDŽ - Stanevi ius S. Dainos žemai i . Vilnius, 1954.

TD - Tautosakos darbai. T. I-VII. Kaunas, 1935-1940.

ŽT - Daukantas S. Žemai i tautosaka. T. I-II. Vilnius, 1983.

Ska i ai prie santrumpos žymi dainos Nr. šaltinyje.

LITERAT RA

- Balys J. *Lietuvi kalendorin s švent s*. Silver Spring, Md.: Lietuvi tautosakos l-kla. 1978.
- Bura as B. *Kupišk n vestuv s// Tautosakos darbai.* T. I / red. J. Balys. Kaunas, 1935.
- epien J. *Lietuvi liaudies vestuvi veik jai*. Vilnius, 1977.
- epien J. *Šiuolaikin s dz k vestuv s// Kraštotyra.* Vilnius, 1971.
- Daukantas S. *B das senov s lietuvi , kaln n ir žemai i* . Kaunas, 1935.
- Daukantas S. *Žemai i tautosaka.* T. I. Kaunas, 1983.
- Daunys S. *R ta lietuvi liaudies tradicijose// Kraštotyra.* Vilnius, 1969.
- Dovydaitis J. *Jonin s// Gimtasai kraštas.* 1935. Nr. 6.
- Jucevi ius L. A. *Raštai.* Vilnius, 1959.
- Kr v -Mickevi ius V. *Dz k vestuv s// M s tautosaka.* T. II. Vilnius, 1955.
- Lietuviškos svotbin s dainos/ užr.* A. Juškos. T. II. Vilnius, 1955.
- Lietuvi tautosakos apybraiža.* Vilnius, 1963.
- Lietuvininkai. Apie Vakar Lietuv ir jos gyventojus XIX a.* Vilnius, 1970.
- Mickevi ius J. *Žemai i vestuv s// M s tautosaka.* T. VII. Kaunas, 1933.
- Pasakos, sakm s, oracijos.* Surinko Davainis Silvestravi ius. Vilnius, 1973.
- Petruilis J. *R t darželis gruzdriet s// Gimtasai kraštas.* Šiauliai. 1940. Nr. 3-4.
- Sauka D. *Tautosakos savitumas ir vert* . Vilnius, 1970.
- Slavi nas Z. „*Svotbin s r dos*“ *pastabos ir paaiškinimai // Kn. Lietuviškos svotbin s dainos/ užr.* A. Juškos. T. II. Vilnius, 1955.
- Sruoga B. *Lietuvi dain poetin s priemon s // Tauta ir žodis.* T. IV. Kaunas, 1926.
- Vatikano II Susirinkimo nutarimai.* Vilnius-Kaunas, 1968.
- Raghava Menon R. *Zvuki indijskoj muzyki.* Moskva, 1982.

JAUN J K RYBA

G. Saulius [Gintaras Pluš iauskas]

LIETUVA

Li desys tebevirpa ant piršt
 Ir viltis tebevysta delne.
 Kur jau, kur buvau - tuoj užmiršiu,
 Tik palik amžinybei šalia.
 Tavo liet s ir v jo rudenio šiaurumas,
 Sniego marškos ir pusnys žiemos vidury
 Begalinis pavasario žalis ir vasaros l tas vaiskumas - - -
 Pajautimas, jog Tu negali
 Mus palikt, pasimetusius laikme i š lsmo aid jime,
 Daugkart klydusius ir išdavusius daugkart Tave;
 Abejingus, beprasmyb n spraustam skub jime
 Ir žiaurius nuo mir i kelyje.
 Gal dar leis pasiimti Tave vis vis
 Su mir i gimimu ir gimim mirtims,
 Su viltim, jog šviesa nugal s
 Ir m s meil s jau tamsa užslopint nepaj gs.
 Neišeik! Nors buvimo seniai jau nebesam verti,
 Dar palik apšerkšnijusio gluosnio tyl jime,
 Dar paliki r ke, sunkiame ramume -
 Giesm se išsilydžiusi žodži skamb jime.

* * *

Mes užaugom. Kitaip negal jom.
 Tik užaugome meilei Tavai svetimi!
 Nepažin tylos,
 Nei alsavimo v jo,
 Nuo beprasmi kalb sužeista širdimi.
 Nebemat me svir i , palinkusi ties šuliniais,
 Sklidiniais lyg vandens paprastumo
 Ir meil s vaiskumo,
 Kryžkeli kryži medini su li din io Dievo veidais,
 Pilko rytme io vieversio skrydžio didumo.
 Mums nebuvo kada paži r ti dang
 Šalt žiem nakty, pasipuošusioj medži tyliuoju šerkšnu, -
 Tok švies ir tyr ,
 Paslaptinai nebyl ,
 Išdidžiai kar nuot žvaigždži vainiku.

Nepajutome skonio rudenio lietaus
 Akimis atvertoms nuoširdumui.
 Abejingi nurudusioms pievoms,
 Laukams išartiems
 Ir pakvopusio duona vienkiemio d mui.
 Mes augom. Atrodo, kitaip negal jom.
 Abejingai išdid s. Kaltai nekalti.
 Nepaž stantys nieko -
 Nei medžio, nei up s, nei v jo.
 Nebemylintys - ir tod l palikti...
 Aš jau iu - Tu dar b si
 Tik ne m s laike, tolimoj praeity...
 Su vienkiemio d mu,
 Su kryžiais mediniais
 Su tyliuoju šerkšnu šviesiojoj nakty...

* * *

Tarp dienos ir nakties.
 Nevilties ir vilties.
 V l Tav s pasiklyd s ieškosiu.
 Bus šviesa ir tamsa,
 Melas bus ir skaista -
 Visa tai susirink s klajosiu.
 Ilgesy ir skausme,
 Viltyje ir džiaugsme
 Dar paliki tik jimo žeme.
 Tyloje, laukime,
 Rimtyje, jime -
 Dar pajuski, kiek žodžiai Tavięji
 m s rytme iams lemia...

* * *

Lietuva. Ar esi dar šalia?
 Ar seniai jau iš jusi miršti?
 Kelias pilkas, up s m lynos ir pieva kol kas dar žalia,
 Bet kv pavimo Tavo, atrodo, n ra, -
 Ir n ra tarp išdavusi Tavo delno piršt ...
 Lietuva! V l bežode malda
 Mes prašysim Tav s sugr žimo.
 Tu pareik. Su man ja lietuvi kalba,
 Su žydrais ežerais, upi m liu, skaista
 Ir pilki širdis troškimo m s augimui.

STATIKOS PRAKEIKIMAS

*Skiriu tyroms akims
neken ian ioms apgaul s.*

Kada gi baigsis šis laukimas?
Kada gi pagaliau ateis
Tas ilgai lauktas pabudimas
Ir visk mummyse pakeis?
Kada m s l pos nemeluos
Ir akys m s neapgaus?
Kada bus galima be baim s
Prie nepaž stamo priglaust
Nuvargusias svajas ir li desio vaiskum ,
Paklydusius džiaugsmus ir skausm netekties?
Kartu pajusti glaudime lengvum ,
Sukelt virpesio minties,
Jog nieko n r geriau, kaip lauktas prabudimas
Ir jo esm , sustingus mummyse,
Ištrynus mel , niekšingum l pose,
Sudeginusi apgavyst akyse.

* * *

Savy paklydusius priglausk.
Rimties, vilties ir meil s duok.
Ir rytme io rasoje tik jimo šviesa
Nuo pyk io, melo, nedoros atpalaiduok.
Žodžius beprasmius panaikink.
Esyb n einan ius paremk.
Skaistos pilki kiekvienon širdin.
Suteik j g kasdien Tavimi gyvent.

* * *

Paklyd gr šim pas Tave,
Suklup lauksim atleidimo.
Viena šviesa, viena tiesa
Tartum saitų suvienyti likimo.
Laukimo rytme iuos ilguos
Sustingusio skausmuos ir netekty.
Tav s. To tikro Uosto. Atramos -
Ieškosim. Kupini vilty
Dar esan ios gaivos ir g rio šauksmo,
Doros, kamuojan iai sunkios kely...
Meldžiu: *Priimk visus - kas laukia, nebelaukia,*
Beprasmiškai klajodamas naktį.

Ses. Aist [Olga Kazlien]

BAŽNY IA

Ateikit tie, kurie nebuvo niekad,
 ateikit, kurie smerkiat,
 ateikit, kurie buvot,
 bet lank t s tiktai iš pareigos -
 ateikite suprast, k reiškia
 Jos *Linksma Naujiena* -
 ateikite išmukt gyventi Amžinybei,
 nes per šmeižt ir paskal daugyb
 nežinom apie j teisyb s...
 K žinom apie Krist ? -
 Stebuklus dar ir mir Jis ant kryžiaus.
 Kod l Jis prisik l ?
 Iš ko Jis mus vaduoja?
 Kod l maitina savo K nu, -
 Ir kas yra Šventa Dvasia žmoguj?
 siklausyk gerai j *T ve m s*
 Ir atsiskleis tau paslaptis *Tikiu*,
 Ir nebestulbins „keistos“ apeigos,
 Kai tarnas Jo vardu duos išrišim .
Ateikite visi, kas trokštate teisyb s!

Virginija [Virginija Jucinaite]

QUO VADIS?

Užgesinkite
 rampos šviesas! -
 Pasiilgau tylos.
 Už lango tamsu...
 Tegu li tys
 nuplauna man grim ...
 Aplinkui tvyros dykuma,
 tiktai v jas dainuos...
 Tav s išskub siu ieškoti
 vargšu piligrimu.
 Man sako -
 dar žem šalta,
 nepražyd laukai -
 ir smelkias eršk iai
 kertel j širdies
 ligi kraujo...

Nuo viesulu
 lekian i met
 pražyla plaukai...
 Tik saul s nepasiektos
 šaukia pakilt
 vis iš naujo!
 Ir šiandien -
 tikiu -
 išnešiot reikia
 skausmo žymes,
 kad tavo tvirtum
 ištyrint
 str l s ugnin s.
 Prie žem s priglud
 suprantam
 pasaulio žaizdas,
 Ir savo pramintus takus,
 ir žingsnius pašaukimo...

Ne, ne v lu! -
 Virš tylin i lauk
 m nullo pilnatis
 dar neprinoko...
 Ir nesustojo
 sm lio laikrodžio
 trapi srov .
 Ištiesti kruvinus kelius -
 kaskart prad t
 iš naujo
 mokais...
 Štai po audros
 pakyla
 dar viena g l .
 Dar ne v lu -
 tau promet jiška šviesa
 liepsnoja
 pašaukimas -
 aiškesnis
 negu pirm kart, kadais...
 Širdim jauti gyvenim , -
 t did j
 laukim ,
 dažnai apgl biant

šaltais
 kan ios sparnais.
 Nušvis
 dar ne viena aušra
 kantryb s diademom,
 kol sm lio laikrodžio
 srov
 tyloj ištirps...
 Dar ne v lu.
 Skub si eit
 per degan ias ražienas,
 kur tyliai šaukia
 begalyb s ilgesys.

ATRIŠKIT SPARNUS!

Išleiskit mane tyrus!
 Išleiskit išlaisvinti šird !
 Išleiskit tylos atsigerti,
 sugr žti prie medžio Vilties!
 Tik vien minut - maldauju -
 nor iau pažvelgti iš naujo
 dangišk toli zenit ,
 p dsak savo žvaigžd s.
 Atverkite vartus tyrus -
 suprasti, ko žem vaitoja,
 iš naujo širdim išmatuoti
 gyvenimo džiaugsmo vert s.
 Išb gsiu per robot triukšm -
 kv pti pavasario oro,
 išgydyti skaudan i rand ,
 pajust begalyb s erdv s.
 Sargyboj - šalti manekenai.
 Stov s jie - beveidžiai, bedvasiai...
 Aš noriu tur t gyv šird !
 Atriškit! Atriškit sparnus!

CREDO

Juk reikia ugnies,
 kad užgr dint plien liepsna,
 ir reikia širdies,
 užsidegusios meile kilnia.

Juk reikia lietaus,
 kad atgyt žolė sausa,
 ir - kartais - tamsos,
 kad labiau išryškėtų šviesa...
 Nauja diena - nauja pradžia,
 tarytum naujas atgimimas.
 Taisau sparnus, senas klaidas
 MEIL S gelm paskandinus.
 Žvaigždži takai, erdvi aidai,
 beribiai toliai moja, kviečia - - -
 Pražys gyvybe pelenai,
 pakils Tavo skaidri švies !
 Tikiu - yra slaptą valanda,
 kada žied kalba laukus pripildo,
 kai pilkas pakels akmuo
 staiga pajunta savo gyv šird !
 Pabunda snaudžiantys laivai,
 tolim kelion šaukia.
 Nebesustos, nebenugrims gelm n!
 Tikiu - ir laukiu...

BAŽNY IA LIETUVOJE IR PASAULYJE

Kardinolo Vincento Sladkevičiaus vizitacija Kauno Katedroje. 1988 m. rugsėjo 25 d. vyko iškilminga vizitacija Kauno Katedroje. Kardinolas celebravo šv. Mišias ir pasak pamoksl. Tai pirmas atvejis Kauno Katedros istorijoje, kai jį aplanko *kardinolas lietuvis*. Po pamald Kardinolas aplank Kauno kunig seminariją.

„R. Pintoj lietuvių krikščionys ir didžiojo globotojo netekus. 1988 m. rugsėjo 25 d. (sekmadienį), vos rytui būkstant, mirė jubiliatas *kun. Juozas Šalčius*. Velionis buvo gimęs 1900-01-13 d. Prieš 64 metus (1924) jis, Marijampolėje, vysk. Antano Karoso jį buvo šventintas kunigu. Šiandien (09.28, trečiadienį) prie to paties altoriaus aukščiau esieji hierarchai - kard. V. Sladkevičius ir arkivysk. L. Povilonis su kitais hierarchais bei kunigais celebravo šv. Mišias jo laidotuvių metu. Tikinčiųjų prisirinko pilna bažnyčia, bet būt buv dar daugiau, jei būt buvusi reikiamu laiku ir tiksli informacija tiek Kauno Katedroje, tiek per Vatikaną radij. Velionis palaidotas Marijampolės kapinėse šalia kitų kunigų. (Apie velionio asmenį ir krikščionys kitame numeryje.)

Marijampolėje šv. Mišios spalio 25 d. 12 val., minint 30-ą dieną po mirties.

Garliavoje, gimtojoje velionio parapijoje, šv. Mišios spalio 26 d. 19 val., minint 64-ias Kunigystės šventim metines.

Šventasis Tvas užbaig Marijos metus. Jis spj o apie iškilusi žmo-
nįjai gr sm ant tre iojo t kstantme io slenks io ir kad reikia maldauti
Marijos globos visam pasauliui. Kaip tik tame laikotarpyje, kai didžiuoja-
masi „ne sivaizduojama pažanga“, žmon s tur t savo akis pakelti Ma-
rij , - sak Šventasis Tvas Šv. Petro Bazilikoje rugpj io 15 dien . Pernai
t dien Marija buvo iškelta kaip Bažny ios Pirmavaizdis. Reikia ir atei-
tyje Jos garbinim skleisti visame pasaulyje.

Kontaktai tarp Romos ir Maskvos. Šventasis Sostas jau nemaža met
r pinasi užmegzti tiesioginius ryšius su Taryb S junga. Kard. A. Kaza-
rolio susitikimas su Michailu Gorba iovu birželio 13 d. vis laikomas
istoriniu vykiu. Šio susitikimo metu, žurnalist užklaustas d l Šventojo
T vo apsilankymo Taryb S jungoje, Gorba iovas atsak , kad tam dar
reikia daug padirb ti, o užsienio reikal ministras Ševarnadz išsitar :
M s planai dideli, tam ateis laikas.

Kardinolas Chaim Sinas rugpj io m n. ilgesn laik lank si Lenki-
joje. J buvo pakviet s kard. Glempas, ten jis pašventino nauj bažny i
Sopoto vietov je. Aplank Krokuv , Gniezn , enstakav . Pernai jis lank -
si Taryb S jungoje ir buvo susitik s su rus -ortodoks Bažny ios vado-
vais (taip pat apsilank ir Vilniuje bei Kaune).

Motina Teres atidaro namus Kijeve. Taryb valdžia dav oficial
leidim Motinai Teresei atidaryti prieglaud Kijeve. Ten greitai laiku bus
paruoštas namas, - praneš Romoje gyven s slovak vyskupas R Haili-
ca, kuris toms seserims teikia dvasines paslaugas. Tiktai tarybiniai or-
ganai nori, kad naujoji staiga b t vadinama „Vieniš vyr ir moter
namai“, o ne „Socialiai silpn j prieglauda“, kaip anks iau planuota.
Netrukus Kijeve apsigyvens seserys. Tuo tarpu leidimas duotas trejiems
metams.

Daugiau nei 3,5 milijono afrikie i 1986 m. tapo katalikais. Ti-
k jimui platinti kongregacijos žiniomis šis prieaugis yra 2 mln. didesnis
negu katalik prieaugis Europoje, Amerikoje ir Okeanijoje kartu pa-
mus. Ten taip pat smarkiai did ja ir kunig , klierik bei novic skai-
ius. Vien tik Azija katalik prieaugio dydžiu pralenk Afrik . Kongre-
gacijos pranešimu, du tre daliai vis katechet , t. y. 200 000, darbuo-
jasi Afrikoje.

Vakar Berlyno katalik skai ius padid jo 1987 m. 3000 ir dabar
yra 284 525 katalikai; rai sudaro daugiau kaip 15,37 % miesto gyventoj .
Š prieaug daugiausia nulemia atvyk liai iš kiti) krašt .

Kubos vyriausyb dav leidim 20 kunig važiuoti iš užsienio ir darbuotis j krašte. Tai sužinota iš Havanoje gyvenan i katalik . Šiuo metu ten yra 110 kunig , 214 vienuoli ir 82 broliukai. Iš 10 mln. Kubos gyventoj 90% prisipaž sta es katalikai.

Siono seser kongregacija Jeruzal je buvo steigta 1843 m. t vo Ratisbon s, atsivertusio žydo. Jis su savo broliu ir pastat vienuolyn *Ecce Homo*. Jo steigtos vienuolijos gyvenim laiko trys stulpai - tai tarnavimas Bažny iai, atsidavimas žyd tautai ir nešimas pasauliui teisingumo, taikos ir meil s.

Pirmiausia reik jo mokyti ir aukl ti jaunas žydaites. V liau buvo steigtos dvi seneli prieglaudos, dvi ligoni stotys ir meno mokykla. *Mes privalome savo širdis pla iai atverti, nedaryti joki skirtum tarp lotyn ir graik , tarp musulmon ir žyd . Visus apgl bti meile, - tokia dvasia daugiau nei 1000 Siono seseli darbuojasi 22-juose kraštuose. Jos labai jautrios visur, kur reiškiasi kokia nors neteisyb . Žyd tautos istorija padeda mums ypatingai r pintis mažum teis mis, vargš ir gyvenan i m s visuomen s pakraštyje globa* (iš Konstitucijos).

Siono seserys daug dirba socialin je srityje: Brazilijoje jos švelnina varg , Anglijoje - globoja senelius, Kanadoje - moko vaikus, Australijoje - remia iabuvius, kurie kovoja d l savo teisi . J tikslas n ra vien mažinti visok skurd , bet pirmiausia pamokyti, kaip ken iantieji gali išlaikyti egzistencij , ginti savo teises ir kurti ateit .

Jeruzal je netoli Alyv kalno yra steigtas hebraj universitetas, kurio tikslas - ugdyti arab ir žyd tarpusavio supratim . Ten mokosi arab ir žyd jaunimas, suaug vyrai ir moterys. Daug d mesio skiriama Siono seser novic ms parengti. Jeruzal je š darb atlieka vokiet sesuo Matilda. Novic s atsid jusios studijuoja Biblijos tekstus.

Neakivaizdinis teologijos mokymas Budapešte. Katalik teologijos fakulteto neakivaizdin s teologijos ved jas Tomas Nyiris pareišk pasitenkinim d l pasiekt šioje srityje laim jim . *Pasaulyje gyvenantys tikintieji* jau 10 met , kai gali gauti teologin švietim . 1987/88 m.m. yra užsiraš 281 studentas, kuri 54% - moterys. Pus student yra 18-30 met amžiaus. Baig daugelis dirba katechetais. Studijos trunka trejus metus.

Vyskupo šventinimas Bulgarijoje. Ypatingasis popiežiaus nuncijus arkivysk. F. Kalasuonas sekma dien , liepos 31 d., šventino vyskupu kun. Jurg Jovcev , paskirt apaštalinu administratoriumi Sofijos ir Plovdivo vyskupijai. Šventinimo apeigose dalyvavo Nikopolio vyskupas (šiaur s Bulgarija), Ryt apeig katalik egzarchas Bulgarijoje vysk. N. Stratievas; koncelebrantais buvo 14 Bulgarijos kunig , tarp j du unitai, Slovakijos ir Italijos kunigai iš Berlyno. Plovdivo katedra, kur vyko šios iškilim s, buvo

perpildyta tikinėjais. Tarp sveikų buvo Bulgarijos ortodoksas Plovdivo metropolitas Arsenas, valdžios delegatai.

Piet Bulgarijos katalikai gavo vyskupą J. Jovcevas, 38 m. amžiaus, gimęs 1950 m., kunigu šventintas 1976 m., teologiją studijavo Romoje ir teisė Rytų institute. Bulgarijoje yra dvi vyskupijos: Nikopolio ir Sofijos-Plovdivo. Kunigų seminarijos nėra - vyskupai ir kunigai parenka kandidatus ir juos parengia.

Mano gyvenimas - tai Kristus, - toks naujojo vyskupo šūkis. Besibaigiant savaitė po šventimų (rugpjūčio 6 d., šeštadienį), vysk. J. Jovcevas suteikė kunigo šventimus vienam jaunam vyrui. Tai pirmas atvejis po 1976 m., kai jis pats buvo šventintas. Dabar savo vyskupijoje jis turi 9 kunigus ir 50 000 tikinėjais.

Juozaitis ir švietimas. Dabar jau universitetus bei kitas aukštąsias mokyklas lanko 1,8 mln. studentų ir moksleivių; tas skaičius vis didėja. Iš viso juozaitis turi 177 universitetus ir fakultetus, 363 gimnazijas, 54 akademijas, 787 kitas mokyklas. Tose švietimo staigose dirbuojasi 6225 juozaitis ir 63 000 pasauliečiai (su kitais ordinu vienuoliais) profesoriais ir mokytojais. Be to, juozaitis vadovauja auklėjimo staigoms, kurios yra Bažnyčios, valstybės ar privačių asmenų rankose. Tokių yra 683 dešimtyje Lotynų Amerikos kraštuose, jose 12 000 mokytojų auklėja 300 000 jaunimo. Nuo 1982 m. moksleivių ir studentų pagausėjo 20%, o studentų skaičius nuo 198 000 išaugo iki 460 000.

Belgijos vyskupai paskelbė *Šeimoms metus* nuo 1988 rugsėjo iki 1989 rugsėjo. Bažnyčia stengsis surengti šalyje naują evangelizaciją. Katalikams jį džiaugiamasi ir mokyklos aktyviai dalyvaus tuose *Šeimoms metuose*.

Krista Njues, atsivertusi katalikė tikėjimą mokslininkė ir publicistė, išsklaidė kaltinimus moterims motinoms, kad jos yra priežastis tūkstantams 3 mln. abortų, kurie Vakarų Vokietijoje buvo padaryti per paskutinius 12 metų. Šis motinystės smukimas yra didžiausias ši laikų pavojus, - pareiškė mokslininkė viename ekumeniniame suvažiavime. *Juk be mylinčios motinų žmonės negali mylėti, atleisti ir mokytis bei ištikimi.*